

НЕКТАРЪТ НА НАСТАВЛЕНИЯТА

*Шри Шримад
А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада*

Авторизирано представяне на

*Шри Упадешамрита
от
Шрила Руна Госвами*

с оригиналния санскритски текст,
транслитерация на кирилица,
буквален и литературен превод
и подробни пояснения

от
Шри Шримад
А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупада
ачарйа основател на Международното общество за Кришна съзнание

Съдържание

ПРЕДГОВОР	3
ТЕКСТ ПЪРВИ	5
ТЕКСТ ВТОРИ	12
ТЕКСТ ТРЕТИ	19
ТЕКСТ ЧЕТВЪРТИ	26
ТЕКСТ ПЕТИ	31
ТЕКСТ ШЕСТИ	37
ТЕКСТ СЕДМИ	41
ТЕКСТ ОСМИ	45
ТЕКСТ ДЕВЕТИ	48
ТЕКСТ ДЕСЕТИ	50
ТЕКСТ ЕДИНАДЕСЕТИ	55

ПРЕДГОВОР

Движението за Кришна съзнание следва наставленията на Шрила Рупа Госвами. Гаудийа *вайшнавите*, т.е. бенгалските *вайшнави*, са последователи на Шри Чаитанйа Махапрабху, а шестимата Госвами на Вриндавана са преки Негови ученици. Затова Шрила Нароттама даса Тхакура е изпъл:

*рупа-рагхунатха-паде ха-ибе акути
кабе хама буджхаба се йугала-пирити*

„Когато силно поискам да разбера литературата, оставена от Госвамиите, ще мога да разбера и трансценденталните любовни забавления на Радха и Кришна.” Шри Чаитанйа се е появил, за да дари човешкото общество с науката за Кришна. Най-вдъхновяващи от всички дейности на Бог Кришна са съпружеските Му любовни забавления с *гопите*. Шри Чаитанйа Махапрабху идва с настроението на Шримати Радхарани, най-прекрасната *гопи*. Ако иска да разбере мисията на Бог Шри Чаитанйа Махапрабху и да следва стъпките Му, човек трябва да следва примера на шестимата Госвами – Шри Рупа, Санатана, Бхатга Рагхунатха, Шри Джива, Гопала Бхатга и Даса Рагхунатха. Шрила Рупа Госвами е водачът на Госвамиите. За да напътства дейностите ни, той ни е оставил тази *Упадешамрита* (Нектарът на наставленията). Както Шри Чаитанйа Махапрабху е оставил след Себе си осемте стиха на Шикшаштака, така Рупа Госвами ни е дал *Упадешамрита*, за да можем да станем чисти *вайшнави*.

Във всички духовни дейности човек най-напред трябва да може да управлява ума и сетивата си. Ако не владее ума и сетивата си, той няма да може да осъществи никакъв напредък в духовния живот. Всеки в материалния свят е под контрола на проявените форми страст и невежество. Човек трябва да се издигне на платформата на доброто, *саттва-гуна*, като следва наставленията на Рупа Госвами. Тогава пред него ще се открие всичко, необходимо за по-нататъшния му прогрес.

Напредък в Кришна съзнание зависи от отношението, което има последователят. Един последовател на движението за Кришна съзнание трябва да стане съвършен *госвами*. *Вайшнавите* са известни като *госвами*. Това е титлата, която притежава всеки управител на храм във Вриндавана. Този, който иска да стане съвършен преданоотдаден на Кришна, трябва да стане *госвами*. *Го* означава „сетива”, а *свами* – „господар”. Ако човек не овладее сетивата и ума си, не може да стане *госвами*. За да постигне най-големия успех в живота, като стане *госвами*, а после чист преданоотдаден на Бога, човек трябва да следва наставленията на *Упадешамрита*, дадени от Шрила Рупа Госвами. Той ни е оставил още много книги – *Бхакти-расамрита-синдху*, *Видагдха-мадхава*, *Лалита-мадхава*, – но *Упадешамрита* излага встъпителните напътствия за начинаещия преданоотдаден. Тези съвети трябва да се следват много стриктно. Така човек лесно ще успее да направи живота си съвършен. Харе Кришна.

А.Ч. Бхактиведанта Свами

20 септември 1975 г.
Вишварупа-махотсава
Кришна-Баларама Мандира
Рамана-рети
Вриндавана, Индия

ТЕКСТ ПЪРВИ

*вачо вегам манасах кродха-вегам
джихва-вегам ударопастха-вегам
етан веган йо вишахета дхирах
сарвам апимам пртхивим са шиийат*

вачах – реч; *вегам* – подтик; *манасах* – ум; *кродха* – гняв; *вегам* – подтик; *джихва* – език; *вегам* – подтик; *удара-упастха* – стомах и гениталии; *вегам* – подтик; *етан* – тези; *веган* – подтици; *йах* – всеки, който; *вишахета* – може да понесе; *дхирах* – съдържан; *сарвам* – всичко; *апи* – със сигурност; *имам* – този; *пртхивим* – свят; *сах* – тази личност; *шиийат* – може да има ученици.

Един съдържан човек, който може да управлява желанието си да говори, желанията на ума си, действията на гнева и желанията на езика, стомаха и гениталиите си, е достоен да има ученици по цял свят.

ПОЯСНЕНИЕ: В *Шримад-Бхагаватам* (6.1.9-10) Парикшит Махараджа задава на Шукадева Госвами редица разумни въпроси. Един от тях е какъв смисъл има хората, които не могат да контролират сетивата си, да преминават през изкупление. Един крадец например знае много добре, че може да бъде арестуван за кражба. Той дори вижда, че полицията арестува крадците, и въпреки това продължава да краде. Опитът се придобива със слушане и гледане. По-ниско интелigentният придобива опит, като гледа, а по-интелigentният – като слуша. Ако един интелigentен човек чуе от книгите със закони и от *шастрите* (писанията), че да се краде, не е хубаво, и че крадците ги арестуват и наказват, той не върши кражби. За да научи, че трябва да спре да краде, един по-неинтелigentен човек първо трябва да бъде арестуван и наказан. Обаче негодникът, глупакът, дори и да е чул и видял, дори и да е бил наказан, пак продължава да краде. Дори и да е заплатил с наказанието си, веднага щом излезе от затвора, той отново краде. Ако хвърлянето в затвора се счита за изкупление, какъв смисъл има то? – Това пита Парикшит Махараджа:

*дришта-шрутабхйам йат папам
джананн апи атмано 'хитам
кароти бхуйо виваиах
прайаичиттам атхо катхам*

*квачин нивартате 'бхадрат
квачич чарати тат пунах
прайаичиттам атхо ' партхам
манйе кунджара-шаучават*

Той сравнява това изкупление с къпането на слон. Слонът се измива в реката много добре, но щом излезе на брега, целият се облива с кал. Тогава какъв

смисъл има да се къпе? По подобен начин много хора, заели се с духовна практика, повтарят Харе Кришна *маха-мантрата* и същевременно вършат множество забранени неща, като мислят, че мантруването ще неутрализира прегрешенията им. От десетте вида грешки, които могат да се допуснат при повтарянето на святото име на Бога, тази грешка се нарича *намно балад йасйа хи напа-буддхих* – човек да върши греховни дейности, като се уповава на силата на повтарянето на Харе Кришна *маха-мантрата*. По същия начин някои християни ходят на църква, за да изповядват греховете си, и мислят, че изповедта пред свещеника и разкаянието ще ги освободи от последиците на ежеседмичните им грехове. Щом мине събота и дойде неделя, те отново започват да вършат греховни дейности, като очакват следващата събота да им се прости. Този вид *прайашчитта*, т.е. изкупление, се осъжда от Парикшит Махараджа, най-образования цар в ония времена. Шукадева Госвами, образован наравно с него, както подобава на негов духовен учител, отговаря на царя и потвърждава, че разсъждението му за изкуплението е правилно. Греховната дейност не може да се неутрализира с благочестива дейност. Истинска *прайашчитта* (изкупление) е да пробудим спящото у нас съзнание за Кришна.

Истинското изкупление означава да постигнем истинско знание, а за това има утвърден начин. Когато следва предписаните хигиенни правила, човек не се разболява. Човешкото същество трябва да бъде научено на определени принципи, за да съживи изначалното си съзнание. Такъв редовен живот се описва като *танасйа*. Постепенно човек може да постигне истинското знание, или Кришна съзнание, като се въздържа от полов живот (*брахмачарйа*), като контролира ума и сетивата си, като раздава притежанията си за благоприятни цели, като остава честен, като се пази чист и като практикува *йога-асани*. Но ако човек има щастието да общува с чист преданоотдаден, лесно може да се издигне над всички упражнения за контролиране на ума чрез метода на мистичната *йога* – просто като следва регулиращите принципи на Кришна съзнание (въздържане от извънбрачен полов живот, от месоядство, от интоксиканти /всички възбуждащи и упойващи средства – алкохол, цигари, наркотици, кафе, чай и пр./ и хазарт) и отдава служене на Върховния Бог под ръководството на истински духовен учител. Този прост процес препоръчва Шрила Рупа Госвами.

Най-напред човек трябва да може да контролира способността си да говори. Всеки от нас притежава силата на словото; щом получим възможност, веднага започваме да говорим. Ако не говорим за Кришна съзнание, говорим всякакви глупости. Жабата в полето говори, като кряка, и по същия начин всеки, който има език, иска да говори, дори ако всичко, което има да каже, е глупост. Крякането на жабата просто предизвиква змията: „Ела, моля те, и ме изяж!“ Макар така да предизвиква смъртта си, жабата въпреки това продължава да кряка. Приказките на материалистите и на имперсоналистите майавади философи могат да се сравнят с крякането на жабите. Тези „мислители“ постоянно говорят глупости и предизвикват смъртта да ги сграбчи. Контролът върху речта обаче не означава самоналожено мълчание (вътрешния процес *мауна*), както мислят философите *майавади*. От такова мълчание може да има полза известно време, но в крайна сметка то винаги се оказва провал. Съдържание на понятието контролирана реч, според Шрила Рупа Госвами, е положителният процес на *Кришна-катха*, която ангажира речта в прослава на Върховния Бог Шри Кришна. Езикът може да слави

името, формата, качествата и забавленията на Бога. Проповедникът на *Кришна-катха* е отвъд клопката на смъртта. Затова контролът върху импулса на словото е много важен.

Неспокойствието и непостоянството на ума (*мановега*) могат да се управляват, като човек съсредоточи ума си върху лотосовите нозе на Кришна. *Чайтанйа-чаритамрта* (*Мадхйа* 22.31) гласи:

*Кришна – сурйа-сама; майа хайа андхакара
йахан Кришна, тахан нахи майара адхикара*

Кришна е като слънцето, а *майа* – като мрака. Ако има слънце, не може да има тъмнина. По подобен начин, ако Кришна е в ума, няма никаква възможност умът да попада под влиянието на *майа*. Методът на *йогите* да се отхвърлят всички материални мисли няма да помогне. Неестествено е да се опитваме да създадем вакуум в ума си. Вакуумът няма да се задържи дълго. Но ако постоянно мислим за Кришна, за това, как по-добре да Му служим, умът ни съвсем естествено ще се окаже под контрол.

По същия начин може да бъде управляван гневът. Не можем да спрем гнева напълно, но ако се гневим на тези, които хулят Бога или преданоотдадените Му, контролираме гнева си в Кришна съзнание. Бог Чайтанйа Махапрабху например се разгневил на двама злодеи, братята Джагаи и Мадхаи, които богохулствали и ударили Нитйананда Прабху. В Своята *Шикшаиштака* Бог Чайтанйа пише: *трнадати суничена тарор апи сахишнуна* – „Човек трябва да е по-смирнен от тревичката и по-търпелив от дървото.” Може би ще попитате защо Богът е дал воля на гнева Си. Въпросът е в това, че човек трябва да е готов да изтърпи всички обиди, насочени към него, но ако някой напада Кришна или чистите Му преданоотдадени, истинският преданоотдаден се разгневява и действа като пожар срещу хулиганите. *Кродха*, гневът, не може да бъде спрянен, но може да бъде правилно насочван. В гнева си Хануман подпалил Ланка, но той е обожаван като най-великия преданоотдаден на Бог Рамачандра. Това значи, че е употребил гнева си правилно. Друг пример е Арджуна. Той не бил склонен да се бие, но Кришна предизвикал гнева му: „Трябва да се биеш!” Не е възможно да се води бой без гняв. Гневът обаче е под контрол, когато се използва в служене на Бога.

Колкото до желанията на езика, всички знаем, че той иска да яде вкусни ястия. В никакъв случай не трябва да му позволяваме да яде по свой избор; трябва да го контролираме, като му даваме *прасадам*. Един преданоотдаден яде само тогава, когато Кришна му даде *прасадам*. Това е начинът, по който се овладяват желанията на езика. Човек трябва да приема *прасадам* в определеното време и не бива да яде по ресторанти и сладкарници само за да удовлетвори капризите на езика и стомаха си. Ако се придържаме към принципа да приемаме само *прасадам*, ще можем да управляваме желанията на стомаха и на езика си.

По същия начин, като не се използват ненужно, могат да се контролират и гениталиите. Гениталиите трябва да се използват, за да се зачене дете в Кришна съзнание; по друг начин те не бива да се използват. Движението за Кришна съзнание поощрява брака не за удовлетворяване на гениталиите, а за зачеване на осъзнати за Кришна деца. Щом децата пораснат малко, родителите им ги изпращат

в нашето Гурукула училище в Далас, Тексас, където те се учат да станат напълно осъзнати за Кришна преданоотдадени. Нужни са много такива деца със съзнание за Кришна и на този, който е способен да създаде осъзнато за Кришна потомство, му е разрешено да употребява гениталиите си.

Когато човек овладее много добре методите за контрол в Кришна съзнание, той е достоен да бъде духовен учител.

В обяснението си *Анувртти* към *Упадешамрита* Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура пише, че отъждествяването с материята създава три вида желаниа: желанието да говорим, желанията на ума и желанията на тялото. Когато живото същество се превърне в жертва на тези три вида импулси, животът му става нещастен. Оня, който се противопоставя на тези желаниа, се нарича *тапасви*, т.е. човек, който практикува отречение. Чрез такива *тапасйа* може да се преодолее мъчението на материалната енергия, външната сила на Върховната Божествена Личност.

Когато говорим за речевия импулс, имаме предвид безполезните приказки, като тези на имперсоналистите *майавади* философи, на хората, заети с плодородни дейности (*карма-канда*) или на материалистите, които просто искат да се наслаждават на живот без отречения. Всички подобни приказки или книги са практическо проявление на говорния импулс. Много хора приказват глупости и пишат томове безполезни книги и всичко това е резултат от говорния импулс. За да преодолеем тази си склонност, трябва да насочим разговорите си към въпроси, свързани с Кришна. Това е обяснено в *Шримад-Бхагаватам* (1.5.10-11):

*на йад вачаш читро-надам харер йашо
джагат-навитрам прагрнита кархичит
тад вайасам тиртхам ушанти манаса
на йатра хамса нираманти ушиккшайах*

„Слова, неописващи славата на Бога, който сам може да пречисти атмосферата на цялата вселена, се смятат от святите личности за място за поклонение на гарги. Тъй като личностите, постигнали висшето съвършенство, са жители на трансценденталната обител, те не изпитват там никакво удоволствие.”

*тад-ваг-висарго джанатагха-виплаво
йасмин прати-шлокам абаддхавати апи
наманй анантасйа йашо ‘нкитани йат
ирнванти гайанти грнанти садхавах*

„А литературата, която описва трансценденталното великолепие на името, славата, формите, забавленията и т.н. на безграничния Върховен Бог, е друго творение, пълно с трансцендентални слова, целящи да предизвикат революция в неблагочестивия живот на заблудената световна цивилизация. Такива трансцендентални книги, дори и да са несвършено съчинени, се слушат, пеят и приемат от чисти хора, които са свършено добродетелни.”

Изводът е, че можем да се въздържим от безполезните и безсмислени разговори само когато говорим за предано служене на Върховната Божествена

Личност. Винаги трябва да се стремим да използваме дар словото си единствено с цел да развиваме съзнание за Кришна.

А колкото до пристъпите на трепкация ум, те се разделят на две. Първата група се нарича *авиродха-прити*, т.е. неограничена привързаност, а другата – *виродха-йукта-кродха*, гняв, възникващ от безсилие. Привързаността към философията на *майвадите*, вярата в плодоносните резултати на *карма-вадите* и вярата в плановете, основаващите се на материални желания, се наричат *авиродха-прити*. *Джнаните*, *кармите* и материалистите кроячи на плановете обикновено много се харесват на обусловени души. Но когато материалистите не успяват да осъществят плановете си и замислите им се провалят, те започват да се гневят. Осуетяването на материалните желания предизвиква гняв.

По подобен начин в три категории се разделят желанията на тялото: желания на езика, на стомаха и на гениталиите. Човек може да забележи, че тези три сетива физически са разположени в права линия, що се отнася до тялото, и че телесните желания започват от езика. Ако човек може да обуздае желанията на езика си, като сведе дейностите му до ядене на *прасадам*, импулсите на стомаха и на гениталиите на свой ред също ще станат управляеми. В тази връзка Шрила Бхактивинода Тхакура казва:

*шарира авидйа-джала джадендрийа тахе кала
дживе пхеле вишайа-сагаре
та ра мадхйе джихва ати, лобхамайа судурмати
та ке джета катхина самсаре*

*Кришна бада дайамайа, карибаре джихва джайа,
сва-прасада-анна била бхаи
сеи аннамрта кхао, радха-Кришна-гуна гао,
преме дака чаитанйа-нитайи*

„О, Боже! Това материално тяло е взел от невежество, а сетивата са мрежа от пътеки, които водят към смъртта. По един или друг начин ние сме паднали в океана на материалното сетивно наслаждение и от всичките сетива езикът е най-ненаситен и неуправляем. В този свят е много трудно да бъде победен езикът, но Ти, скъпи Кришна, си много милостив към нас. Ти си ни изпратил този хубав прасадам да ни помогне да победим езика. Затова нека приемем този прасадам, който ни носи цялостно удовлетворение, да славим Ваши Божествености Шри Шри Радха и Кришна и с любов да призоваваме за помощ Бог Чаитанйа и Прабху Нитйананда.”

Има шест вида раси (вкусове) и ако човек е възбуден от който и да е от тях, става зависим от желанията на езика. Някои хора обичат да ядат месо, риба, раци, яйца и други неща, произведени от сперма и кръв, които се ядат под формата на мъртви тела. Други предпочитат зеленчуците, спанака или млечните продукти, но само за да задоволят желанията на езика си. Такъв начин на хранене, който цели сетивно удовлетворение – включително използването на прекалено големи количества подправки като чили и тамаринд, - трябва да се изостави от личностите в Кришна съзнание. Човек използва индийски пипер, *харитаки*, различни подправки, цигари, ЛСД, марихуана, опиум, алкохол, кафе и чай, за да изпълни

забранените си желаня. Ако свикнем да приемаме само остатъците от храната, предложена на Кришна, тогава можем да се освободим от мъченията на *майа*. Зеленчуците, зърнените храни, млечните продукти и водата могат да се предлагат на Бога, както предписва самият Бог Кришна. Ако обаче човек приема *прасадам* само заради изключителния му вкус и по тази причина яде прекалено много, той също става жертва на опитите да задоволи желанята на езика си. Шри Чаитанйа Махапрабху ни учи да избягваме пикантните ястия дори когато ядем *прасадам*. Ако предлагаме на *муртите* (*божествата*) вкусни ястия с намерението да ядем после тази храна, ние пак се опитваме да удовлетворим желанята на езика си. Ако приемаме поканите на богати хора, които ни предлагат деликатесна храна, също се опитваме да удовлетворим желанята на езика си. В *Чаитанйа-чаритамрта* (*Антйа* 6.227) е казано:

*джихвара лаласе йеи ити-ути дхайа
ишинодара-парайана Кришна нахи пайа*

„Човек, който тича насам-натам в търсене на начин да удовлетвори небцето си и който е привързан към желанята на стомаха и на гениталиите си, не може да достигне Кришна.”

Както споменахме преди, езикът, стомахът и гениталиите са разположени в права линия и спадат към една и съща категория. Бог Чаитанйа е казал: *бхала на кхаибе ара бхала на парибе* – „Не се обличай богато и не яж вкусни храни.” (*ЧЧ, Антйа* 6.236)

Тези, които страдат от стомашни болести, не могат да управляват желанята на стомаха си, поне според този анализ. Когато искаме да ядем повече, отколкото ни е нужно, неизбежно си създаваме много проблеми. Ако съблюдаваме дните за пости, такива като Екадаши и Джанмаштами, можем да овладеем желанята на стомаха си.

А що се отнася до импулсите на гениталиите, те са два вида – правилни и неправилни, т.е. водене на позволен и непозволен живот. Когато един мъж стане достатъчно зрял, той може да се ожени според правилата и предписанията на *шастрите* и да използва гениталиите си да зачева добри деца. Това е позволено и религиозно. Иначе той би могъл да се отдаде на различни неестествени начини за удовлетворяване желанята на гениталиите си и да не практикува никакво ограничение. Когато човек се наслаждава на извънбрачен полов живот, като според *шастрите* това означава чрез мислене, планиране, говорене, действително полово сношение или чрез задоволяване на гениталиите си с изкуствени средства, той се хваща в клопката на *майа*. Тези съвети са в сила не само за семейните, но и за *тйагите*, т.е. хората на жизненото стъпало на отречението. В седма глава на книгата си *Премавиварта* Шри Джагадананда Пандита казва:

*ваираги бхаи грамйа-катха на шунибе кане
грамйа-варта на кахибе йабе милибе ане*

*свапане о на кара бхаи стри-самбхашана
грхе стри чхадийа бхаи асийачха вана*

*йади чаха пранайа ракхите гаурангера сане
чхота харидасера катха тхаке йена мане*

*бхала на кхаибе ара бхала на парибе
хрдайте радха-Кришна сарвада севибе*

„Скъпи братко, ти си на жизненото стъпало на отречението и не трябва да се поддаваш да слушаш разговори за обикновени светски неща, нито пък да говориш за такива неща, когато се срещаш с други хора. Не мисли за жени дори в сънищата си. Приел си жизненото стъпало на отречението с клетва, която ти забранява да общуваш с жени. Ако искаш да общуваш с Чаитанйа Махапрабху, трябва постоянно да помниш случая с Чхота Харидаса и как той бе отхвърлен от Бога. Не яж богати ястия, не се обличай в скъпи дрехи, оставай винаги скромен и служи на Техни Божествености Шри Шри Радха и Кришна в твоето сърце на сърцата.”

Изводът е, че който може да управлява тези шест неща – реч, ум, гняв, език, стомах и гениталии, – трябва да бъде наричан *свами* или *госвами*. *Свами* означава господар, а *госвами* – господар на *го*, т.е. на сетивата. Когато човек приеме живота и отречение, едновременно с това той приема и титлата *свами*. Това не означава, че е господар на семейството си, на близките си или на обществото. Той трябва да бъде господар на сетивата си. Ако не е господар на сетивата си, не трябва да го наричаме *госвами*, а *го-даса* – слуга на сетивата. Следвайки стъпките на шестимата Госвами на Вриндавана, всички *свами* и *госвами* трябва всецяло да се отдадат на любовното трансцендентално служене на Бога. Обратно, *го-дасите* служат на сетивата си, т.е. на материалния свят. Те не могат да вършат нищо друго. Прахлада Махараджа е описал *го-даса* още като *аданта-го*, което се отнася за този, чиито сетива не са под контрол. Един *аданта-го* не може да стане слуга на Кришна. В *Шримад-бхагаватам* (7.5.30) Прахлада Махарадж казва:

*марит на кришне паратах свато ва
митхо 'бхипадйета грхавратанам
аданта-гобхир вишатам тамисрам
пунах пунаш чарвита-чарвананам*

„Тези, които са решили да продължават съществуването си в материалния свят, за да удовлетворяват сетивата си, нямат шанс да станат осъзнати за Кришна нито чрез лични усилия, нито чрез обучаване от страна на други, нито чрез дискусии. Необузданите им сетива ги влекат в най-тъмните области на невежеството и по този начин те, побъркани, просто дъвчат това, което вече е било дъвкано.”

ТЕКСТ ВТОРИ

*атйахарах прайасаи ча
праджалпо нийамаграхах
джана-сангаи ча лаулям ча
шадбхир бхактир винашйати*

ати-ахарах – преяждане или прекалено натрупване; *прайасах* – полагане на прекалено много усилия; *ча* – и; *праджалпах* – празни разговори; *нийама* – правила и регулации; *аграхах* – прекалено голяма привързаност към (или *аграхах* – прекалено голяма небрежност към); *джана-сангах* – общуване с личности с материалистично съзнание; *ча* – и; *лаулям* – страстен копнеж или алчност; *ча* – и; *шадбхих* – чрез тези шест; *бхактих* – предано служене; *винашйати* – е унищожено.

Преданото служене на човек се разваля, когато той затъне прекалено много в следните шест вида дейности: (1) да яде повече, отколкото е нужно и да натрупва повече средства, отколкото е необходимо; (2) да полага прекалено много усилия за материални неща, с които е много трудно да се сдобие; (3) да говори ненужно по светски въпроси; (4) да спазва духовните правила и предписания само заради следването им, а не заради духовния напредък, или да ги отхвърля и да работи независимо или своеволно; (5) да общува с хора с материалистическо съзнание, които не се интересуват от осъзнаването на Кришна; (6) да е алчен за материални постижения.

ПОЯСНЕНИЕ: Човешкият живот ни е даден за да живеем просто и да мислим възвишено. Тъй като всички живи същества са под контрола на третата енергия на Бога, в този материален свят човек е длъжен да работи. Върховната Божествена Личност има три основни енергии, или сили. Първата се нарича *антаранга-шакти*, т.е. вътрешна енергия. Втората се нарича *татастха-шакти*, т.е. междинна енергия. Третата се нарича *бахиранга-шакти*, или външна енергия. Живите същества представляват междинна енергия – разположени са между вътрешната и външната енергия. Тъй като *дживатмите*, т.е. живи същества с размери на атом, са вечни слуги на Върховната Божествена Личност, те са подчинени и са принудени да бъдат под контрола или на вътрешната или външната енергия. Когато са под контрола на вътрешната енергия, те изпълняват естествената си органически присъща им дейност – постоянно отдават предано служене на Бога. Това е казано в *Бхагавад-гита* (9.13):

*махатманас ту мам партха
давим пракртим ашритах
дхаджанти ананйа-манасо
джнатва бхутадим авйайам*

„О, сине на Притха, тези, които не са в заблуда, великите души, са под закрилата на божествената природа. Те всецяло са се отдали на предано служене, защото са Ме познали като Върховната Божествена Личност, първична и неизчерпаема.”

Думата *махатма* се отнася до хората с извисен, а не с осакатен ум. Личностите с осакатен ум постоянно търсят начини да удовлетворят сетивата си; понякога разширяват дейностите си, за да извършат добрини за другите чрез някакъв „-изъм” като национализъм, хуманизъм или алтруизъм. Те могат да отхвърлят личното сетивно удовлетворение заради сетивното удовлетворение на другите, например членовете на семейството си, близките си или обществото – в национален и международен мащаб. Но всъщност всичко това е сетивно удовлетворение, разширило се от лично до обществено, социално. То може да е много хубаво от материалистическа гледна точка, но такива дейности нямат духовна стойност. Основата на такава дейност е сетивното удовлетворение, било то лично или разширено. Само когато човек удовлетворява сетивата на Върховния Бог, само тогава той може да се нарече *махатма*, т.е. човек с извисен ум.

В цитирания по-горе стих от *Бхагавад-гита* думите *давим пракритим* се отнасят до вътрешната енергия на Върховната Божествена Личност, т.е. енергията на удоволствието. Тази енергия на удоволствието се проявява като Шримати Радхарани или като разширението Й Лакшми, богинята на щастието. Когато индивидуалните души *джива* са под контрола на вътрешната енергия, единствената им работа е да удовлетворяват Кришна, Вишну. Това е позицията на един *махатма*. Ако човек не е *махатма*, той е *дуратма*, човек с осакатен ум. Умствено осакатените *дуратми* са управлявани от външната енергия на Бога – *махамайа*.

Наистина всички живи същества в този материален свят са под контрола на *махамайа*, чиято работа е да ги подчинява на тройните страдания: *адхидавика-клеша* (страдания, причинени от полубоговете - суши, земетресения, бури), *адхибхутика-клеша* (страдания, причинени от други живи същества, например насекоми, врагове) и *адхийатмика-клеша* (страдания, причинени от собственото ни тяло и ум – психически и физически недъзи). *Даива-бхутатма-хетавах* – обусловените души, които управляващата външна енергия подлага на тройните страдания, изгърпяват най-различни неприятности.

Главният проблем, който стои пред обусловените души, е повтарянето на раждането, старостта, болестите и смъртта. В материалния свят човек трябва да работи, за да поддържа тялото и душата си. Как може да върши тази работа по начин, който би бил благоприятен за Кришна съзнанието му? – Всеки има нужда от притежания като храна, дрехи, пари и различни други неща, необходими за поддържането на тялото. Но човек не трябва да трупа повече, отколкото изискват действителните му основни нужди. Ако следва този естествен принцип, той няма да има трудности с поддържането на тялото си.

Според природните закони живите същества, които стоят на по-ниско в еволюционната стълбица, не ядат и не натрупват повече от необходимото им. Затова в животинското царство няма икономически проблеми и недостиг на храна и други неща от първа необходимост. Ако на видно място поставите торба с ориз, птиците ще дойдат да изядат по няколко зрънца и ще си отидат. Едно човешко същество обаче ще вземе цялата торба. Ще яде, колкото може да побере стомахът

му, а останалото ще се опита да складира. Писанията забраняват това трупане на повече от необходимото (*атйахара*). Сега целият свят страда поради него.

Натрупването и яденето на повече от необходимото причинява също и *прайаса*, ненужни усилия. Според реда, установен от Бога, всеки човек, в която и да е част на света, може да живее спокойно, ако има малко земя и една дойна крава. Няма нужда той да се мести от място на място, за да си изкарва прехраната, защото където и да се намира, може да произвежда зърнени храни и да получава мляко от кравите. Това може да разреши всички икономически проблеми. За щастие, на човека му е дадена висша интелигентност, за да развива съзнание за Кришна, т.е. да разбере Бога, връзката си с Него и крайната цел на живота – любовта към Бога. За нещастие, така нареченият „цивилизован човек“ не се интересува от осъзнаването на Бога, употребява интелигентността си, за да се сдобие с повече, отколкото му е необходимо, и просто яде, за да доставя удоволствие на езика си. Редът, установен от Бога, дава достатъчно възможности на човешките същества да произвеждат мляко и зърнени продукти навсякъде по света. Вместо да използват по-висшия си разум, за да разберат Бога, така наречените „интелигентни хора“ злоупотребяват с интелигентността си, за да произвеждат ненужни вредни неща. Така се отварят фабрики, кланици, публични домове, магазини за продажба на алкохол. Когато посъветвате хората да не трупат прекалено много вещи, да не ядат прекалено много и да не работят ненужно, за да притежават неестествени удобства, те мислят, че ги съветвате да се върнат към един примитивен начин на живот. В повечето случаи хората не харесват простия живот и висшето мислене. Това е злополучната им позиция.

Човешкият живот е предназначен да бъде осъзнат Богът – с тази цел на човешкото същество му е даден по-висш разум. Ония, които вярват, че тази висша интелигентност е предназначена да се достигне една по-висша позиция, трябва да следват наставленията на ведическата литература. Като приема поученията на по-висшите авторитети, човек наистина може да достигне съвършеното знание и да осмисли живота си.

В *Шримад-Бхагаватам* (1.2.9) Шри Сута Госвами описва правилната човешка *дхарма* по такъв начин:

*дхармасйа хй апаваргйасйа
нартхо 'ртхайопакалпате
нартхасйа дхармаикантасйа
камо лабхайа хи смртах*

„Всички трудови задължения [*дхарма*] имат за цел крайното освобождение. Те не трябва да се извършват за получаване на материални резултати. Нещо повече, този, който отдава върховното служене чрез работа [*дхарма*], никога не трябва да използва материалната печалба за сетивно наслаждение.”

Първата стъпка на човешката цивилизация са трудовите занимания, изпълнявани според наставленията на писанията. С висшия си разум човешкото същество трябва да разбере основната *дхарма*. В човешкото общество има различни религиозни схващания, определяни като индуизъм, християнство,

юдаизъм, мохамеданство, будизъм и т.н.; без религия човешкото общество не би било по-добро от животинското.

Както е казано по-горе (*дхармасйа хй апаваргйасйа нартхо 'ртхайопакалпате*), религията е предназначена за достигане на освобождение, не за получаване на хляб. Понякога човешкото общество си измисля религиозни системи, които целят материален напредък, но това е далеч от задачите на истинската *дхарма*. Религията изисква да се разбират законите на Бога, защото правилното разбиране на тези закони извежда човека от материалното оплитане. Това е истинската функция на религията. За съжаление, хората приемат религията само за да си осигурят материално благоденствие, т.е. поради *атйахара*, прекомерно желание за такова благоденствие. Истинската религия обаче учи хората да се задоволяват с най-необходимото за живот и да развиват съзнание за Кришна. Ние се нуждаем от определено икономическо развитие и истинската религия го разрешава дотолкова, доколкото да се снабдяваме с най-необходимото за материалното си съществуване. *Дживасйа таттва-джиджнаса* – истинската цел на живота е да питаме за Абсолютната Истина. Ако усилията ни (*прайаса*) не са свързани с питане за Абсолютната Истина, ние просто увеличаваме опитите си да задоволим едни неестествени свои нужди. Един кандидат за духовен живот трябва да избягва светските усилия.

Друга пречка е *праджалпата*, т.е. безполезните разговори. Когато се съберем с приятели, незабавно започваме празни разговори, които са точно като жабешко крякане. Ако се налага да говорим, трябва да говорим за движението за Кришна съзнание. Хората извън движението за Кришна съзнание обичат да четат купища вестници, списания, романи, да решават кръстословици и да вършат много други безсмислени неща. В тази мода те просто губят безценното време и енергия. На запад възрастните хора, които се оттеглили от активния живот, играят карти, ловят риба, гледат телевизия и обсъждат безполезни социално-политически планове. Всички тези и още много други празни занимания се включват в категорията на *праджалпати*. Разумните хора, които се интересуват да разбират Кришна, не би трябвало да се занимават с такива дейности.

Джана-санга се отнася до общуването с хора, които не се интересуват да осъзнаят Кришна. Човек трябва внимателно да избягва такова общуване. Затова Шрила Нароттама даса Тхакура ни е посъветвал да живеем само в обществото на осъзнати за Кришна преданоотдадени (*бхакти-сане васа*). Човек постоянно трябва да отдава служене на Бога, да общува с преданоотдадени на Бога. Общуването между хора, които изпълняват един и същи вид работа, е много благоприятно за усъвършенстването им в тази работа. Логично е, че материалистите сформират най-различни сдружения и клубове, за да сплотяват усилията си. В света на бизнеса например откриваме институции като борсата и търговската камара. По подобен начин и ние сме основали Международното общество за Кришна съзнание, за да дадем възможност на хората да се свържат с тези, които не са забравили Кришна. Духовното общество, което предлага ИСКОН (абrevиатура от английското наименование на Международното общество за Кришна съзнание), нараства с дни. Към него се присъединяват хора от цял свят, за да пробудят спящото у себе си съзнание за Кришна.

Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура пише в коментара си *Анувртти*, че свръхусилията за придобиване на знание, което правят мислителите и сухите философи, спадат към категорията на *атйахара* (трупането на повече, отколкото е необходимо). Според *Шримад-Бхагаватам* усилията на философстващите мислители да съчиняват томове книги с празни умозрителни разсъждения, лишени от Кришна съзнание, са напълно безсмислени. Работата на *кармите*, които пишат томове върху икономическото развитие, също спадат към категорията на *атйахара*. Тези, които нямат желание да развият съзнание за Кришна, а се интересуват единствено от притежаването на още и още материални неща – било то под формата на научно знание или на парична печалба, – също попадат под зависимостта на *атйахара*.

Кармите се трудят, за да натрупат колкото се може повече пари за потомците си, защото не знаят бъдещата си съдба. Заинтересовани само да получават все повече и повече пари за синовете и внуците си, тези безумци не знаят дори какво ще стане с тях в следващия им живот. Има много случки, които илюстрират това. Веднъж един велик *карми* натрупал огромно състояние за синовете и внуците си, но по-късно според *кармата* си се родил в дома на един обушар, близо до сградата, която в предишния си живот бил построил за децата си. Така станало, че когато като обушар този *карми* идвал в бившия си дом, бившите му синове и внуци го удряли с обувки. Ако *кармите* и *джнаните* не проявят желание да осъзнаят Кришна, просто ще продължат да прахосват времето си в безплодни дейности.

Приемането само на част от духовните предписания, с цел незабавни изгоди, както препоръчват утилитаристите, се нарича *нийама-аграха*, а пренебрегването на правилата и регулациите на *шастрите*, правилата, предназначени за духовно развитие, се нарича *нийама-аграха*. Думата *аграха* (на санскрит има чертичка над а) означава „силно желание да приемеш”, а *аграха* означава „неизпълнение”. Като се прибави коя да е от тези думи към думата *нийама* („правила и регулации”), се получава думата *нийамааграха*. Така че *нийамааграха* има две значения – кое от тях е използвано в даден случай се разбира от контекста. Тези, които се интересуват от осъзнаването на Кришна, не трябва да се стремят към правилата и предписанията заради икономическия напредък; те трябва със силна вяра да приемат предписаните правила и регулации, за да напреднат в развиването на съзнание за Кришна. Те стриктно трябва да следват регулиращите принципи, като избягват извънбрачния секс, месоядството, хазарта и интоксикантите.

Освен това те трябва да избягват да общуват с *майавадите*, които само злословят срещу *ваишнавите* (преданоотдадените). *Бхукти-камите*, които се интересуват от материално щастие, *мукти-камите*, които желаят освобождение чрез потапяне в съществуването на лишения от форма Абсолют (Брахман) и *сидхи-камите*, които желаят усъвършенстване в мистичната *йога*, се определят като *атйахари*. Да се общува с такива личности, не е никак препоръчително.

Желанията да се разшири умът чрез постигане на все-по-голямо съвършенство в мистичната *йога*, чрез потапяне в съществуването на Брахман или чрез достигане на материално благосъстояние – всички те спадат към категорията на алчността (*лаулия*). Всеки един опит да се сдобием с такава материална печалба или с псевдодуховен напредък е препятствие по пътя към осъзнаването на Кришна.

Борбата между капиталисти и комунисти се дължи на това, че те са отхвърлили съвета на Шрила Рупа Госвами по отношение на *атйахара*. Капиталистите натрупват повече богатство, отколкото им е необходимо, а комунистите, които завиждат на благосъстоянието им, искат да национализират цялата собственост. За съжаление, комунистите не знаят как да разрешат проблема с богатството и разпределението му. И когато богатството на капиталистите попадне в ръцете на комунистите, от това не следва никакво разрешение. Противопоставящата се на тези две философии, идеологията на Кришна съзнание казва, че цялото богатство принадлежи на Кришна. Ето защо дотогава, докато то е под управлението на Кришна, няма да бъдат разрешени икономическите проблеми на човечеството. Нищо не може да се промени, като се постави богатството в ръцете на комунистите или на капиталистите. Когато на улицата лежи стодоларова банкнота, някой я взема и слага в джоба. Този човек е нечестен. Друг вижда парите и решава да ги остави там, защото мисли, че не трябва да докосва чужда собственост. Въпреки че вторият човек не е крадец, той не знае как правилно да постъпи с парите. А трети човек, който вижда стодоларова банкнота я взема, намира този, който я е загубил, и му я дава. Той не открадва парите, за да ги изхарчи за себе си, нито пък ги пренебрегва и ги оставя да лежат на улицата. Като ги взема и ги дава на човека, който ги е изгубил, той е честен и мъдър.

Простото прехвърляне на богатството от капиталистите при комунистите няма да разреши съвременните политически проблеми, защото стана видно, че когато комунистът получи пари, той ги използва за собственото си сетивно удовлетворение. Световното богатство всъщност принадлежи на Кришна и всяко живо същество – и човек, и животно – има рожденото право да използва Божията собственост, за да поддържа съществуването си. Когато човек взема повече, отколкото му е нужно за да преживява – бил той капиталист или комунист, – той е крадец и подлежи на наказание от природните закони.

Световното богатство трябва да се използва за благо на всички живи същества – това е планът на майката Природа. Всеки има правото да живее, като използва богатството на Бога. Когато хората овладеят изкуството да употребяват правилно Божията собственост, ще престанат да посягат взаимно на правата си. Тогава би могло да се създаде едно идеално общество. Основният принцип, върху който се гради такова едно духовно общество, е изложен в първата мантра на *Шри Йшопанишад*:

*ишвасйам идам сарвам
йат кинча джагатйам джагат
тена тйактена бхунджитха
ма грдхах касйа свид дханам*

„Всичко одушевлено и неодушевлено, което е във вселената, се управлява и притежава от Бога. Затова човек трябва да приема само тези неща, които са му нужни, които са му отредени като негов дял, и не трябва да приема нищо друго, знаейки добре на кого принадлежи то.”

Осъзнатите на Кришна преданоотдадени знаят много добре, че този материален свят е организиран според съвършения замисъл на Бога да се

удовлетворяват всички жизнени нужди на всички живи същества, без да трябва те да посягат взаимно на живота си или на правата си. Тази съвършена организация позволява правилна подялба на богатството според истинските нужди на всеки: така всеки може да живее спокойно, в съответствие с принципа „прост живот – висше мислене”. За съжаление, материалистите, които нито имат вяра в плана на Бога, нито се стремят към по-висше духовно развитие, злоупотребяват с разума, даден им от Бога, и просто увеличават материалните си притежания. Те създават всякакви системи – такива като капитализма и материалния комунизъм, – за да постигнат по-високи материални позиции. Те не се интересуват от законите на Бога или от всякаква по-висша цел. Винаги загрижени да задоволят безграничните си желаниа за сетивно удовлетворение, те са забележителни със способността си да експлоатират събратята си – другите живи същества.

Когато човешкото общество престане да допуска тези елементарни грешки, изброени от Шрила Рупа Госвами (*атйахара* и т.н.), ще се сложи край на антагонизма между хора и животни, капиталисти и комунисти и пр. Ще се разрешат освен това и всички проблеми на икономическата и политическата неприспособеност и несигурност. Това чисто съзнание може да бъде пробудено чрез правилно духовно образование и съответна практика. Именно тях предлага движението за Кришна съзнание.

Това движение изгражда една духовна общност, която може да осигури мир на света. Всеки разумен човек трябва да пречисти съзнанието си и да превъзмогне горепосочените шест препятствия за преданото служене, като с цялото си сърце приеме подслона на движението за Кришна съзнание.

ТЕКСТ ТРЕТИ

*утсахан нишчайад дхаирйат
тат-тат-карма-правартанат
санга-тйагат сато врттех
шадбхир бхактих прасидхйати*

утсахан – чрез ентузиазъм; *нишчайад* – чрез увереност; *дхаирйат* – чрез търпение; *тат-тат-карма* – разнообразни дейности, благоприятни за преданото служене; *правартанат* – като се извършва; *санга-тйагат* – чрез отказване от общуване с неотдадени; *сатах* – на предишните велики *ачарии*; *врттех* – следвайки стъпките; *шадбхих* – чрез тези шест; *бхактих* – предано служене; *прасидхйати* – напредва или постига успех.

Има шест принципа, които благоприятстват служене: (1) да имаш ентузиазъм; (2) да бъдеш решителен и упорит; (3) да бъдеш търпелив; (4) да действаш според регулиращите принципи [като шраванам киртанам вишнох смаранам – слушане, възпяване и помнене на Кришна]; (5) да престанеш да общуваш с неотдадени и (6) да следваш примера на предишните ачарии. Тези шест принципа осигуряват пълен успех на чистото предано служене.

ПОЯСНЕНИЕ: Преданото служене не е някаква сантиментална теория или плод на въображаем екстаз. Негова същност е практическото действие. В *Бхакти-расамрита-синдху* (1.1.11) Шрила Рупа Госвами дава следното определение на преданото служене:

*анйабхилашита-шунйам
джнана-кармадй-анавртам
анукулйена Кришнану-
шиланам бхактир уттама*

„*Уттама бхакти*, т.е. чистата преданост към Върховната Божествена Личност, Шри Кришна, се състои в отдаване на предано служене по начин, който удовлетворява Бога. Преданото служене трябва да е свободно от всякакви странични мотиви и да не е свързано с плодоносна *карма*, имперсоналистична *джнана* и други егоистични желания.”

Бхакти е вид развитие. Щом казваме развитие, това предполага дейност. Да развиваме духовността си, не значи да седим бездейно и само да медитираме, както учат някои псевдо *йоги*. Такава безцелна медитация може да е подходяща за тези, които още не знаят за преданото служене; затова понякога тя се препоръчва като начин да се спрат материалистическите дейности. Медитация означава да се прекъснат всичките безсмислени дейности, поне в този момент. Обаче преданото служене не само слага край на всички безсмислени светски дейности, но и дава

възможност на човек да извършва разумни предани дейности. Шрила Прахлада Махараджа препоръчва:

*шраванам киртанам вишинох
смаранам пада-севанам
арчанам ванданам дасйам
сакхйам атма-ниведанам*

Деветте начина за предано служене са следните:

1. да се слуша името и славата на Върховната Божествена Личност;
2. да се възпява славата на Бога;
3. да се помни Бога;
4. да се служи в нозете на Бога;
5. да се обожават *муртите*;
6. да се отдава почит на Бога;
7. да се действа като слуга на Бога;
8. приятелска връзка с Бога;
9. изцяло да се отдадем на Бога.

Шраванам, или слушането, е първата стъпка в добиването на трансцендентално знание. Човек не трябва да слуша случайни, неупълномощени личности; той трябва да се обърне към подходящата личност, както се препоръчва в *Бхагавад-гита* (4.34):

*тад виддхи пранипатена
парипрашнена севайа
упадекхийанти те джнанам
джнанинас таттва-даршинах*

„Опитай се да научиш истината, като се обърнеш към духовен учител. Питай го смирено и му служи. Себепозналата се душа може да ти предаде знание, защото е видяла истината.”

По-нататък в *Мундака Упанишад* се препоръчва: *тад-виджнанартхам са гурум евабхигачхет* – „За да разбере тази трансцендентална наука, човек трябва да се обърне към истински духовен учител.” С други думи, в основата на този метод – смирено да се приема поверителното трансцендентално знание – не стоят умозрителните разсъждения. В тази връзка Шри Чаитанйя Махапрабху казва на Рупа Госвами:

*брахманда бхрамите
кона бхагйаван джива
гуру-Кришна-прасаде
пайа бхакти-лата-биджа*

„Докато прекосява вселенското творение на Брахма, някоя щастлива душа може да получи смето на *бхакти-лата*, виещото се растение на преданото служене. Това

се дължи изцяло на милостта на духовния учител и на Кришна.” (*Чайтанйа-чаритамрта*, *Мадхйа* 19.151) Материалният свят е затвор за живите същества, които по природа са *анандамайа*, стремящи се към щастие. Те всъщност искат да се освободят от затвора на този свят на обусловено щастие, но тъй като не знаят начина за освобождение, са принудени да се преселват от един вид живот в друг и от една планета в друга. По този начин живите същества скитат из цялата материална вселена. Когато човек получи щастието да срещне чист преданоотдаден и го слуша търпеливо, той започва да следва пътя на преданото служене. Такава възможност получава човекът, който е искрен. Международното общество за Кришна съзнание предлага тази възможност на цялото човечество. Пред този, който се възползва от нея, който се заеме с предано служене, веднага се открива пътят на освобождението.

Човек трябва да приеме много възторжено възможността да се върне в своя дом, обратно при Бога. Без ентузиазъм той няма да сполучи. Дори в материалния свят човек трябва да действа с вдъхновение, ако иска да завоюва успех в областта, към която са насочени усилията му. Студентът, бизнесменът, художникът или който и да е друг, който иска да постигне успех в работата си, трябва да притежава ентузиазъм. По същия начин човек трябва да е много вдъхновен в преданото служене. Вдъхновението значи действие. Но действие за кого? – Човек винаги трябва да действа за Кришна – *Кришнартхакхила-чешта*. (*Бхакти-расамрита-синдху*)

Във всички етапи на живота си човек трябва да отдава предано служене под ръководството на духовен учител, за да постигне съвършенство в *бхакти-йога*. Не е нужно да се ограничават или стесняват дейностите. Кришна е всепроникващ. Затова нищо не е независимо от Кришна, както самият Той заявява в *Бхагавад-гита* (9.4):

*майа татам идам сарвам
джагад авйакта-муртина
мат-стхани сарва-бхутани
на чахам тешв авастхитах*

„Цялата вселена е проникната от Мен в непроявената Ми форма. Всички същества са в Мен, но Аз не съм в тях.” Под ръководството на истински духовен учител човек трябва да прави всичко, което е благоприятно за служене на Кришна. Например ние често използваме диктофон. Материалистът, който е изобретил тази машина, я е създал за бизнесмени или за хора, пишещи по светски въпроси. Определено никога не е предвиждал този диктофон да се използва в служене на Бога. Но ние го използваме, за да създаваме литература, свързана с Кришна съзнание. Разбира се, произвеждането на диктофона е изцяло в рамките на енергиите на Кришна. Всички части на диктофона, включително електронните системи, са направени от различни комбинации и взаимодействия на петте основни типа материална енергия – *бхуми*, *джала*, *агни*, *вайу* и *акаша*. Изобретателят е използвал мозъка си, за да създаде тази сложна машина, а мозъкът му, както и частите, е даден от Кришна. Кришна казва: *мат-стхани сарва-бхутани* – „Всичко зависи от Моята енергия.” Преданоотдаденият разбира, че тъй като нищо не е

независимо от енергията на Кришна, всичко трябва да се използва в служене на Бога (*нирбандах Кришна-самбандхе йуктам ваирагйам учйате*).

Дейностите трябва да се вършат с търпение. В Кришна съзнание човек не трябва да е нетърпелив. Всъщност движението за Кришна съзнание бе започнато без никаква чужда помощ и в началото не срещаше отзвук, но тъй като ние търпеливо продължихме да изпълняваме преданите си дейности, хората постепенно започнаха да разбират важността на движението и сега се присъединяват към него с голямо желание. Човек не трябва да проявява нетърпение, когато отдава предано служене. Той трябва да приема наставленията на духовния си учител и търпеливо да ги следва, уповавайки се на милостта му и на милостта на Кришна. Успехът на дейностите в Кришна съзнание изисква търпение и увереност. Естествено е едно току що омъжено момиче да иска дете от съпруга си, но то не може да го очаква веднага след женитбата. Разбира се, щом се омъжи, тя може да се опита да има дете, но трябва да се отдаде на съпруга си с увереността, че детето ще се развие и ще се роди в определеното време. Така и в преданото служене да се отдадеш, значи да се довериш. Преданоотдаденият мисли: *авашйа ракшибе Кришна* – „Кришна със сигурност ще ме закриля и ще ми помага успешно да изпълнявам преданото си служене.” Това се нарича отдаване.

Както вече обяснихме, човек не трябва да е бездеен, а трябва с много ентузиазъм да следва регулиращите принципи – *тат-тат-карма-плавартана*. Пренебрегването на регулиращите принципи ще унищожи преданото служене. В движението за Кришна съзнание има четири основни регулиращи принципа, които забраняват извънбрачния полов живот, месоядство, хазарта и употреба на интоксиканти. Един преданоотдаден трябва да следва тези принципи много решително. Ако се отпусне в следването на който и да е от тях, неминуемо напредъкът му ще се затрудни. Затова Шрила Рупа Госвами препоръчва: *тат-тат-карма-плавартанат* – „Човек трябва стриктно да спазва регулиращите принципи на *ваидхи бхакти*.” В допълнение към четирите забрани (*йама*) има и „позволяващи” регулиращи принципи (*нийама*), напр. ежедневното мантруване на шестнадесет кръга с броеница *джапа-мала*. Тези регулирани дейности трябва да се извършват с вяра и ентузиазъм. Това се нарича *тат-тат-карма-плавартана*, т.е. разностранно ангажиране в предано служене.

Освен това за да успее в преданото служене, човек трябва да се откаже от общуването с неподходящи хора. В това число влизат *кармите*, *джнаните*, *йогите* и всички други неотдадени. Веднъж Шри Чаитанйа Махапрабху бил запитан от един свой семеен преданоотдаден за основните принципи на *ваишнавизма* и за основните дейности на един *ваишнава* и Шри Чаитанйа Махапрабху веднага отговорил: *асат-санга-тйага* – *еи ваишнава-ачара* – „Характерната черта на един *ваишнава* е, че се е отказал от общуването със светски хора, т.е. с неотдадени.” Затова Шрила Нароттама даса Тхакура е препоръчал: *тандера чарана севи бхакта-сане васа* – човек трябва да живее сред чисти преданоотдадени и да спазва регулиращите принципи, посочени от шестимата Госвами (Шри Рупа Госвами, Шри Санатана Госвами, Шри Джива Госвами, Шри Рагхунатха даса Госвами, Шри Гопала Бхатта Госвами и Шри Рагхунатха Бхатта Госвами). Ако човек живее в обкръжението на преданоотдадени, възможността да общува с неотдадени е много малка. Международното общество за Кришна съзнание открива много центрове, за

да покани хората да живеят сред преданоотдадени и да следват регулиращите принципи на духовния живот.

Предано служене означава трансцендентални дейности. Тази трансцендентална платформа е недостъпна за замърсяванията на трите проявления на материалната природа. Тя се нарича *вишуддха-саттва*, равнище на чистото добро, т.е. доброто, освободено от замърсявания с качествата страст и невежество. В движението за Кришна съзнание всички трябва да стават рано сутрин, преди четири часа, и да участват в *мангала-арати*, или утринно обожание, после да четат *Шримад-Бхагаватам*, да правят *киртан* и т.н. Дейностите в преданото служене са така организирани, че продължават денонощно. Този начин на действие се нарича *сато вртти*, или следване примера на предишните *ачариш*, които много опитно са запълвали всеки миг от времето си с дейности в Кришна съзнание.

Ако човек стриктно следва съвета, даден от Шри Рупа Госвами в този стих – да бъде ентузиазирани, уверен и търпелив, да спре да общува с неподходящи хора, да следва регулиращите принципи и да живее сред преданоотдадени, – той категорично ще напредне в преданото служене. В тази връзка Шрила Бхактисиддхант Сарасвати Тхакура отбелязва, че развиването на знание чрез философски разсъждения, трупането на светско богатство чрез разширяване на плодоносните дейности и желанието за *йога-сиддхи*, материални съвършенства, са напълно в разрез с принципите на преданото служене. Човек не трябва да се интересува от такива преходни дейности. В замяна на това трябва да насочи усилията си към следването на регулиращите принципи в преданото служене. Според *Бхагавад-гита* (2.69):

*йа ниша сарва-бхутанам
тасйам джаграти самйами
йасйам джаграти бхутани
са ниша паийато мунех*

„Това, което е нощ за всички същества, за себевладеещите се е време за пробуждане; а времето за пробуждане на всички същества е нощ за себевгълбените мъдrecи.”

Отдаването на предано служене е смисъл на съществуването за живото същество. То е желаната цел и върховното съвършенство на човешкия живот. Човек трябва да е убеден в това и да е уверен, че всички дейности, различни от преданото служене – умозрителни разсъждения, плодоносна работа или мистични усилия, – никога няма да донесат трайна полза. Пълната вяра в пътя на преданото служене ще му помогне на достигне желаната си цел, а опитите му да следва други пътища само ще го изваждат от равновесие. В седма песен на *Шримад-Бхагаватам* е казано: „Човек трябва да е напълно убеден, че тези, които са се отказали от преданото служене, за да поемат сурови отречения с други цели, не са с чист ум въпреки тежките си отречения, защото не познават трансценденталното любовно служене на Бога.”

По-нататък в Седма песен се казва: „Философстващите мислители и вършителите на плодоносни дейности могат да си налагат големи лишения и въздържания, но въпреки това падат, защото не познават лотосовите нозе на Бога.”

Преданоотдадените на Бога обаче никога не се провалят. В *Бхагавад-гита* (9.31) Върховната Божествена Личност уверява Арджуна: *каунтейа пратиджанихи на ме бхактах пранашияти* – „О, сине на Кунти, смело можеш да заявиш, че Мой преданоотдаден никога не пропада.”

Пак в *Бхагават-гита* (2.40) Кришна казва:

*нехабхикрама-нашо 'сти
пратйавайо на видйате
свалпам апй асйа дхармасйа
трайате махато дхайат*

„Тези усилия никога не са напразни, нито резултатите им някога ще се изчерпат. И най-малкият напредък по този път спасява човека от най-опасните видове страх.”

Преданото служене е толкова чисто и съвършено, че стига да започне веднъж, човек дори пряко волята си стига до крайния успех. Понякога някой изоставя обикновените си занимания и от сантименталност приема подслон в лотосовите нозе на Върховния Бог – така започва началният стадий на преданото служене. Дори ако този незрял преданоотдаден падне, той не губи. От друга страна, каква полза би имал, ако изпълнява предписаните му от неговата *варна* и *ашрама* задължения, но не се е отдал на преданото служене? Дори след това този паднал преданоотдаден да се роди в низше семейство, преданото му служене ще започне пак от точката, в която е било прекъснато. Преданото служене с *ахаитукй апратихата*: то не е последица от светски причини, не може да се прекрати от светски причини и резултатите му не могат да се изчерпят вследствие на материални трудности. Затова преданоотдадените трябва да имат вяра в него и да не се интересуват от дейностите на *кармите*, *джнаните* и *йогите*.

Разбира се, вършителите на плодоносни дейности, философстващите мислители и йогите мистици имат и много добри качества, но всички добри качества се различават в характера на преданоотдадения по естествен начин. Не са нужни отделни усилия. Както потвърждава *Шримад-Бхагаватам* (5.18.12), всички хубави качества на полубоговете прогресивно се проявяват у този, който е започнал да отдава чисто предано служене. Тъй като един преданоотдаден не се интересува от никакви материални дейности, той не се замърсява от материята. Той заема платформата на трансцеденталния живот. Но този, който се занимава със светски дейности, бил той *джнани*, *йоги*, *карми*, филантроп, националист или каквото и да било друго, не може да постегне висшия стадий *махатма*. Той си остава *дуратма*, човек с осакатен ум. *Бхагавад-гита* (9.13) казва:

*махатманас ту мам партха
даивим пракртим ашритах
бхаджанти ананйа-манасо
джнатва бхутадим авйайам*

„О, сине на Притха, тези, които не са в заблуда, великите души, са под закрила на божествената природа. Те всецяло са се отдали на предано служене, защото са Ме узнали като Върховната Божествена Личност, първична и неизчерпаема.”

Тъй като всички преданоотдадени на Бога са под покровителството на върховната Му енергия, те не бива да се отклоняват от пътя на преданото служене и да поемат пътя на *кармите*, *джнаните* или *йогите*. Това се нарича *утсахан нишчайад дхаирйат тат-тат-карма-правартанат* – ентузиазирано следване на регулиращите принципи на преданото служене с търпение и увереност. По този начин човек може сигурно да напредва по пътя на преданото служене.

ТЕКСТ ЧЕТВЪРТИ

*дадати пратигрхнати
гухйам акхйати прччхати
бхункте бходжайате чаива
шат-видхам прити-лакшанам*

дадати - дава милостиня; *пратигрхнати* – приема в замяна; *гухйам* – поверителни теми; *акхйати* – обяснява; *прччхати* – пита; *бхункте* – яде; *бходжайате* – храни; *ча* – също; *ева* – със сигурност; *шат-видхам* – шест вида; *прити* – на любовта; *лакшанам* – симптоми.

Предлагането на подаръци поради милосърдие, приемането на милостиви дарове, поверителното разкриване на мислите, доверителното запитване, приемането на прасадам и предлагането на прасадам са шестте прояви на любовта, споделяна от двама преданоотдадени.

ПОЯСНЕНИЕ: В този стих Шрила Рупа Госвами обяснява как да извършваме предани дейности в общуването с другите преданоотдадени. Тези дейности са: (1) да даваме милостиня на преданоотдадените; (2) да приемаме от тях онова, което ни предлагат в замяна; (3) да разкриваме мислите си пред преданоотдадените; (4) да ги питаме за поверителното служене на Бога; (5) да почитаме *прасадам*, духовната храна, дадена ни от преданоотдадените и (6) да храним преданоотдадените с *прасадам*. Опитният преданоотдаден трябва да обяснява, а неопитният – да се учи от него. Това е *гухйам акхйати прччхати*. Когато един преданоотдаден ни дава *прасадам*, остатъци от храна, предложена на Върховната Божествена Личност, за да поддържа у нас духа на преданото служене, трябва да приемаме този *прасадам* като милост на Бога, която получаваме чрез чистите преданоотдадени. Ние също трябва да каним чистите преданоотдадени у дома си, да им предлагаме *прасадам* и да сме готови да ги удовлетвори́м с всичко. Това се нарича *бхункте бходжайате чаива*.

Тези шест вида отношения между двама близки приятели задължително присъстват дори и в общуването на обикновените хора. Например когато един бизнесмен иска да осъществи контакт с друг бизнесмен, той урежда прием. И по време на угощението открива намеренията си. После пита приятеля си как да действа, а понякога двамата си разменят и подаръци. И така, когато има отношения на *прити*, т.е. когато във взаимоотношенията има любов, тогава се извършват тези шест дейности. В предния стих Шрила Рупа Госвами ни съветваше да се откажем от светското общество и да общуваме с преданоотдадените (*санга-тйагат сато врттех*). Международното общество за Кришна съзнание е основано, за да улесни тези шест вида обмяна на любов между преданоотдадените. Обществото започна с един-единствен човек, но тъй като идват все нови и нови хора, то се разпространи из целия свят. Ние се радваме, че хората правят щедри дарения за развитието на дейностите на Обществото и от друга страна, с голямо желание приемат скромните ни подаръци под формата на книги и списания, занимаващи се с въпросите на

Кришна съзнание. Понякога ние организираме фестивали и каним почетните членове и приятелите на движението да участват в празника и да приемат *прасадам*. Макар че повечето от тях идват от висшите слоеве на обществото, те приемат *прасадам*, който им предлагаме, колкото и незначителен да е той. Понякога членовете и привържениците ни много искрено ни питат за начините, по които се отдава предано служене, и ние се опитваме да им обясним. Така Обществото се разпространява из целия свят с голям успех интелигенцията във всички страни постепенно започва да оценява дейностите ни в Кришна съзнание. Животът в Обществото за Кришна съзнание се поддържа от шестте вида обмяна на любов между членовете му; затова на хората трябва да се даде възможност да общуват с преданоотдадените от ИСКОН – защото чрез контакта с шестте начина, споменати по-горе, човек напълно може да съживи спящото у него съзнание за Кришна. В *Бхагавад-гита* (2.62) се казва: *сангат санджайате камах* – желанията и стремежите ни се развиват в съответствие с обкръжението ни. Често се казва, че човек се познава по приятелите си, и ако един човек общува с преданоотдадените, той със сигурност ще развие спящото у него съзнание за Кришна. Съзнанието за Кришна е вродено у всяко живо същество и когато живото същество вземе човешко тяло, това съзнание вече е до известна степен развито. В *Чайтанья-чаритамрта* (*Мадхья* 22.107) се казва:

*нитйа-сиддха Кришна-према
садхйа кабху найа
шраванади-шуддха-читте
карайе удайя*

„Чиста любов към Кришна съществува вечно в сърцата на живите същества. Тя не е нещо, което се получава от някакъв външен източник. Когато чрез слушане и мантруване сърцето се пречисти, живото същество се пробужда по един естествен начин.” Тъй като съзнанието за Кришна е свойствено на всяко живо същество, на всички трябва да се даде възможност да слушат за Кришна. Просто като слушаме и мантруваме – *шраванам киртанам*, – сърцето ни се пречиства и изначалното ни Кришна съзнание се събужда. То не идва някъде отвън, не се налага насилствено, то вече съществува в сърцето ни. Когато повтаряме святото име на Върховната Божествена Личност, сърцето ни се изчиства от всички материалистически замърсявания. В първата строфа на Своята *Шри Шикшишитака* Бог Чайтанья Махапрабху казва:

*чето-дарпана-марджанам
бхава-маха-давагни-нирвананам
шрейях-каирава-чандрика-
витаранам видйа-вадху-дживанам
анандамбудхи-вардханам
пратипадам пурнамртасваданам
сарватма-снапанам парам
виджайате шри-Кришна-санкиртанам*

„Вечна слава на Шри Кришна *санкиртана*, който пречиства сърцето от праха, трупал се дълги години, и потушава пожара на обусловения живот, на многократните раждания и смърт. Движението на *санкиртана* е най-голямата благословия за човечеството, защото разпръсква лъчите на благославящата луна. То е душата на цялото трансцендентално знание. То увеличава океана от трансцендентално блаженство и ни дава възможност да усетим вкуса на нектара, за който винаги сме копнели.”

Пречиства се не само човекът, който повтаря *маха-мантра*, пречистват се сърцата на всички, които имат възможност да чуят трансценденталната вибрация Харе Кришна, Харе Кришна, Кришна Кришна, Харе Харе/ Харе Рама, Харе Рама, Рама Рама, Харе Харе. Прочистват се дори душите, въплътени в низши животни, в насекоми, в дървета и в други видове живот. Чрез слушането на трансценденталната вибрация те се подготвят да станат напълно осъзнати за Кришна. Тхакура Харидаса обяснява това, когато Чаитанья Махапрабху го пита как живите същества, които са по-низши от човешките, могат да се освободят от робството на материята. Харидаса Тхакура отвърща, че повтарянето на святите имена има такава сила, че ако мантруваме дори в най-отдалечените части на джунглата, просто като слушаме вибрацията, дърветата и животните ще напреднат в Кришна съзнание. Шри Чаитанья Махапрабху на практика доказал това, когато минавал през гората Джхарикханда. Тигрите, змиите, сърните и всички други животни забравили естествената си вражда и започнали да мантруват и танцуват в *санкиртана*. Разбира се, ние не можем да подражаваме на дейностите на Шри Чаитанья Махапрабху, но трябва да следваме примера Му. Не сме достатъчно могъщи, за да запленим низши животни като тигрите, змиите, котките и кучета или да ги вдъхновим да танцуват, но като повтаряме святите имена на Бога, можем да предизвикаме у много хора по света духовен прелом в посока към осъзнаването на Кришна. Разпространяването или оказването на съдействие за разпространяването на святото име на Бога е най-висшият пример за даване на подаяния и помощ (принципът *дадати*). По същия начин трябва да следваме и принципа *прадигрхнати* и да имаме желание и готовност да приемаме трансценденталния дар. Трябва да се интересуваме от движението за Кришна съзнание и да разтворим ума си, за да разберем положението на материалния свят. Така можем да следваме принципите *сукхийам акхийати прччхати*.

Членовете на Международното общество за Кришна съзнание канят всичките си привърженици и приятели на неделния празник, който се провежда във всеки един клон на Обществото. Много интересувашите се хора идват да почетат *прасадам*, а когато е възможно, и те канят членовете на Обществото у дома си и ги гощават с *прасадам*. Това е полезно и доставя удоволствие както на членовете на Обществото, така и на всички хора. Хората трябва да изоставят обкръжението на псевдо *йогите*, *джнаните*, *кармите* и лъже-филантропите, защото общуването с тях не носи полза на никого. Ако наистина искаме да осъществим целта на човешкия живот, трябва да общуваме с преданоотдадените от движението за Кришна съзнание, защото това е единственото движение, което ни учи как да развием любовта си към Бога. Религията е отличителната черта на човешкото общество; в нея се заключава разликата между човешкото и животинското общество. Обществото на животните няма църкви, джамии или религиозна

система. Във всички части на света, колкото и да е угнетено човешкото общество, то има някаква религиозна система. Дори аборигенските племена в джунглите имат религия. Когато една религиозна система се развива и доведе до любовта към Бога, тя е успешна. Както е заявено в Първа песен на *Шримад-Бхагаватам* (1.2.6):

*са ваи пумсам паро дхармо
йато бхактир адхокшадже
ахаитуки апратихата
йайатма супрасидати*

„Висшата дейност [дхарма] на човечеството е тази, чрез която хората могат да стигнат до любовно предано служене на трансценденталния Бог. Това предано служене трябва да е немотивирано и непрекъснато, за да донесе пълно удовлетворение на „аза“.”

Ако членовете на човешкото общество наистина искат мир за ума си, ако искат спокойствие и доброжелателство в отношенията между хората и нациите, трябва да следват религиозната система на Кришна съзнание, чрез която могат да развият спящата у тях любов към Кришна, Върховната Божествена Личност. Веднага щом направят това, умът им ще се изпълни с мир и спокойствие.

В тази връзка Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура предупреждава всички преданоотдадени, заети с разпространението на движението за Кришна съзнание, да не влизат в разговори с имперсоналистите *майавади*, които винаги решително се противопоставят на теистичните движения от този тип. Светът е пълен с *майавади* и атеисти, а политическите партии по света са възползват от философията на *майавадите* и от другите атеистични философии, за да насърчават материализма. Понякога те дори поддържат силна партия, която противопоставя движението за Кришна съзнание. *Майавадите* и другите атеисти не искат движението за Кришна съзнание да се развива, защото то дава на хората съзнание за Бога. Това е политиката на атеистите. Няма никаква полза да храним една змия с мляко и банани, защото така никога няма да я удовлетвори. Напротив, като приема мляко и банани, тя става още по-отровна (*кевалам виши-вардханам*). Ако дадем на змията да пие мляко, отровата ѝ просто се увеличава. По сходни съображения не трябва да доверяваме мислите си на *майавади* и *карми* змиите. Такава откровеност няма да ни помогне. Най-добре изобщо да избягваме общуването с тях и никога да не ги питаме за нищо, защото те не могат да ни дадат добър съвет. Не трябва нито да отправяме покани към *майавадите* и атеистите, нито да приемаме поканите им, защото в резултат от близкото общуване може да се повлияем от атеистичния им манталитет (*сангат санджайате камах*). Забраната, изложена в този стих, е, че трябва да се въздържа да даваме или да приемаме каквото и да било от *майавади* и атеисти. Шри Чаитанья Махапрабху също е предупредил: *вашайира анна кхаиле душта хайа мана* – „Когато човек яде храна, приготвена от светски хора, умът му става безбожен.” Ако човек не е много напреднал, той не е в състояние да използва дейностите на всеки, за да подпомогне движението на Кришна съзнание. Затова принципът е, че не трябва да се приемат подаяния от *майавади* и от атеисти. Всъщност Шри Чаитанья Махапрабху е

забранил на преданоотдадените да общуват с обикновени хора, пристрастени към материалното сетивно наслаждение.

Изводът е, че винаги трябва да сме сред преданоотдадени, да съблюдаваме регулиращите принципи на преданото служене, да следваме примера на *ачариите* и в пълно подчинение да изпълняваме заповедите на духовния си учител. По този начин ще можем да развием преданото си служене и спящото у нас съзнание за Кришна. Преданоотдаденият, който не е нито начинаещ, нито *маха-бхагавата* (много напреднал), а заема средно положение в преданото служене, трябва да обича Върховната Божествена Личност, да е приятел с преданоотдадените, да е милостив към невежите и да не приема злонамерените и демоничните. В този стих са споменати любовните взаимоотношения с Върховната Божествена Личност и приятелските отношения с преданоотдадените. Според принципа *дадати* един напреднал преданоотдаден би трябвало да отделя поне половината от приходите си за служене на Бога и на преданоотдадените Му. Шрила Рупа Госвами е дал такъв пример със собствения си живот. Когато решил да се оттегли, той дал половината от спечелените през живота си пари за служенето на Кришна, една четвърт дал на роднините си и една четвърт задържал за лични разходи. Този пример трябва да следват всички преданоотдадени. Каквито и да са доходите ни, половината от тях трябва да изразходваме в името на Кришна и на преданоотдадените Му – това ще удовлетвори изискванията на *дадати*.

В следващия стих Шрила Рупа Госвами ни учи какъв *ваишнава* трябва да изберем за приятел и как да служим на *ваишнавите*.

ТЕКСТ ПЕТИ

*кринети йасйа гири там манасадрийета
дикшастичет пранатибхих ча бхаджантам
ишам
шуирушайа бхаджана-виджнам ананйам анйа-
ниндади-шунйа-хрдам ипсита-санга-лабдхйа*

Кришна – свящото име на Бог Кришна; *ити* – така; *йасйа* – на когото; *гири* – в думите или в речта; *там* – него; *манаса* – от ума; *адрийета* – трябва да почитаме; *дикша* – посвещение; *астича* – има; *чет* – ако; *пранатибхих* – чрез почитания; *ча* – също; *бхаджантам* – ангажиран в предано служене; *ишам* – на Върховната Божествена Личност; *шуирушайа* – чрез практическо служене; *бхаджана-виджнам* – този, което е напреднал в преданото служене; *ананйам* – без отклонение; *анйа-нинда-ади* – от злословене за другите и пр.; *шунйа* – напълно лишен; *хрдам* – чието сърце; *ипсита* – желателно; *санга* – общуване; *лабдхйа* – като достига.

В мислите си човек трябва да отдава почит на преданоотдадения, който повтаря свящото име на Бог Кришна; човек трябва да отдава смирени почитания на преданоотдадения, който е получил духовно посвещение [дикша] и участва в обожанието на муртите; и трябва да общува и вярно да служи на този чист преданоотдаден, който е непоколебимо напреднал в преданото служене и чието сърце е напълно чисто от склонността да критикува другите.

ПОЯСНЕНИЕ: За да осъществява разумно шестте любовни взаимодействия, споменати в предишния стих, чрез внимателна и точна преценка човек трябва да избере подходящите за това личности. Ето защо Шрила Рупа Госвами ни съветва да се отнасяме към *ваишнавите* по подходящ начин, който съответства на положението им. В този стих той ни учи как да се държим с трите вида на преданоотдадени: *канишитха-адхикари*, *мадхйама-адхикари* и *уттама-адхикари*. *Канишитха-адхикари* е начинаещият, който е получил *хари-нама* посвещение от духовния си учител и се опитва да повтаря свящото име на Кришна. Такава личност в мислите си човек трябва да уважава като *катишитха-ваишнава*. *Мадхйама-адхикари* е получил посвещение от духовния си учител под чието ръководство изцяло се е отдал на трансценденталното любовно служене на Бога. *Мадхйама-адхикари* е разположен по средата в преданото служене. *Уттама-адхикари* не хули другите, сърцето му е свършено чисто, той е достигнал едно реализирано на практика чисто съзнание на Кришна. Според Шрила Рупа Госвами е много добре да общува с такъв *маха-бхагавата* (свършен *ваишнава*) и да му се служи.

Не трябва да оставаме *канишитха-адхикари*, защото те заемат най-ниската платформа в преданото служене и участват само в обожанието на *муртите* в

храма. Такъв преданоотдаден се описва в Единадесета песен на *Шримат-Бхагаватам* (11.2.47):

*арчайам ева харайе
пуджам йах шраддхайехате
на тад-бхактешу чанйешу
са бхактах пракртах смртах*

„Личност, която с много вяра обожава *муртите* в храма, но не знае как да се държи с преданоотдадените и с останалите хора, се нарича *пракрта-бхакта*, или *канишитха-адхикари*.”

Човек трябва да се издигне от позицията на *канишитха-адхикари* до равнището на *мадхйама-адхикари*. *Мадхйама-адхикари* е описан в *Шримад-бхагаватам* (11.2.46) така:

*шиваре тад-адхинешу
балишешу двишатсу ча
према-маитри-крнопекши
йах кароти са мадхйамах*

„*Мадхйама-адхикари* е преданоотдаден, който обожава Върховната Божествена Личност като най-висшия обект на любов, поддържа приятелство с преданоотдадените на Бога, милостив към невежите и избягва злонамерените по природа.”

Това е правилният начин да развиваме предано служене. В този стих Шрила Рупа Госвами ни съветва как да се отнасяме с различните преданоотдадени. На практика виждаме, че има различни видове *ваишнави*. *Пракрта-сахаджиите* по принцип повтарят Харе Кришна *маха-мантрата*, но въпреки това са привързани към жените, парите и интоксикантите. Макар че повтарят святото име на Бога, те още не са се пречистили. Такива хора трябва да уважаваме в мислите си, но трябва да избягваме да общуваме с тях. Към тези, които не са злонамерени по природа, а просто са отклонени поради лошото си общуване, трябва да сме благосклонни, ако те имат желание да получат съвети от чистите преданоотдадени. А на тези начинаещи преданоотдадени, които са посветени от истински духовен учител и сериозно изпълняват заповедите му, трябва смирено да отдаваме почит.

Движението за Кришна съзнание дава равни възможности на всеки, без разлика по отношение на класа, вероизповедание или цвят. Каним всеки да се присъедини към това движение, да идва при нас, да приема *прасадам* и да слуша за Кришна. Когато някой прояви сериозен интерес към осъзнаването на Кришна и поиска да бъде посветен, трябва да го приемем за истински *ваишнава*, на когото да отдаваме почит. От много такива *ваишнави* някой може би ще стане много сериозен в служенето на Бога, стриктно ще следва всички регулиращи принципи, ще мантрува предписания брой кръгове на *джапа*-броеница и постоянно ще мисли как да се разраства движението за Кришна съзнание. Такъв *ваишнава* трябва да приемаме като *уттама-адхикари*, много напреднал преданоотдаден, и винаги трябва да търсим възможност да общуваме с него.

Начинът, по който преданоотдадените се привързват към Кришна, е описан в *Чайтанйа-чаритамрта* (Антйа 4.192):

*дикша-кале бхакта каре атма-самарпана
сеи-кале Кришна таре каре атма-сама*

„По време на посвещението, когато преданоотдаденият напълно се отдава на служене на Бога, Кришна го приема за такъв, какъвто е Той Самият.”

Дикша, духовното посвещение, се обяснява в *Бхакти-сандарбха* (868) от Шрила Джива Госвами:

*дивйам джнанам йато дадйат
курйат напасйа санкшайам
тасмад дикшети са прокта
дешикаиc таттва-ковидaih*

„Чрез *дикша* човек постепенно престава да се интересува от материалното наслаждение и започва да се интересува от духовния живот.”

Животът показва много примери за това, особено в Европа и Америка. Много ученици, които идват при нас от видни и богати семейства, бързо загубват всякакъв интерес към материалното наслаждение и развиват силно желание да навлизат в духовния живот. Въпреки че идват от много заможни семейства, мнозина от тях приемат не твърде комфортен живот. Наистина, заради Кришна те са готови да приемат всякакви условия – само и само да живеят в храма и да общуват с *ваишнавите*. Когато човек стане толкова безразличен към материалното наслаждение, той вече е достоен за посвещение от духовен учител. За да напреднем в духовния живот, *Шримад-Бхагватам* (6.1.13) предписва: *тапаса брахмачарйена шамена ча дамена ча*. Когато някой сериозно иска да приеме *дикша*, той трябва да се приготви да практикува въздържание, да не води полов живот и да контролира ума и тялото си. Ако човек е подготвен за това и желае да получи духовно просветление, той е достоен за посвещение. *Дивйам джнанам* е наречено *тад-виджнана* или знание за Върховния. *Тад-виджнанартхам са гурум евабхигаччхет* – когато човек се интересува от трансценденталното съдържание на Абсолютната Истина, той трябва да бъде посветен. Такава личност трябва да се обърне към духовния учител, за да приеме *дикша*. *Шримад-Бхагватам* (11.3.21) също предписва: *тасмад гурум прападйета джиджнасух шрейя уттамам* – „Когато човек наистина се интересува от трансценденталната наука за Абсолютната Истина, той трябва да се обърне към духовен учител.”

Не бива да приемаме духовен учител, без да следваме инструкциите му. Нито пък да приемаме духовен учител, за да демонстрираме, че сме много интересни и водим духовен живот. Трябва да сме *джиджнасу*, много любознателни, и да се учим от истинския духовен учител. Въпросите, които отправяме към него трябва да са тясно свързани с трансценденталната наука (*джиджнасух шрейя уттамам*). Думата *уттамам* се отнася до това, което е отвъд материалното значение. *Тама* значи „тъмнината на материалния свят”, а *ут* значи „отвъд, над”. Повечето хора задават въпроси върху светски проблеми, но когато

човек загуби такъв интерес и започне да се интересува само от трансценденталните въпроси, той е напълно готов да бъде посветен. Когато получи посвещение от един истински духовен учител и сериозно се заеме със служене на Бога, той трябва да бъде приеман за *мадхйама-адхикари*.

Повтарянето на святите имена на Кришна е толкова възвишено, че ако повтаряме Харе Кришна *маха-мантрата* без грешки, като старателно избягваме десетте нарушения, постепенно ще се издигнем до стадия, на който разбираме, че между свящото име на Бога и самия Бог няма разлика. Начинаещите преданоотдадени трябва много да почитат този, който е постигнал такова разбиране. Можем да сме сигурни, че ако не повтаряме свящото име на Бога без нарушения, няма да сме способни да напредваме в разбирането на Кришна. В Шри *Чайтанйа-чаритамрта* (*Мадхйа* 22.69) се казва:

*йахара комала шраддха, се каништха джана
краме краме тенхо бхакта ха-ибе уттама*

„Този, чиято вяра е слаба и податлива, е начинаещ, но като следва постоянно процеса, той ще се издигне до платформата на най-висш преданоотдаден.” Всеки започва предания си живот от положението на начинаещ и ако правилно свършва предписания брой кръгове *хари-нама*, стъпка по стъпка той се издига до най-висшата платформа, *уттама-адхикари*. Движението за Кришна съзнание изисква само шестнадесет кръга дневно, защото западните хора не могат да се концентрират по-дълго време, когато мантруват с броеница. Затова е предписан минималният брой кръгове. Обаче Шрила Бхактисиддхантa Сарасвати Тхакура често казваше, че ако човек не мантрува поне шестдесет и четири кръга *джана* (сто хиляди имена), се смята, че той е паднал (*патита*). Според тези му думи на практика всички ние сме паднали, но тъй като се опитваме да служим на Върховния Бог много сериозно и искрено, можем да очакваме милостта на Бог Шри Чайтанйа Махапрабху, който е прочут като *патита-павана*, освободител на падналите.

Когато Шрила Сатйараджа Кхан, велик преданоотдаден на Шри Чайтанйа Махапрабху, попитал Бога как може да бъде разпознат един *ваишнава*, Богът отговорил:

*прабху кахе — „йанра мукхе шуни ека-бара
Кришна-нама, сеи пуджййа, — шрештха сабакара”*

„Ако чуеш някой да произнесе дори веднъж думата „Кришна”, този човек трябва да бъде приет сред хората.” (*ЧЧ, Мадхйа* 15.106) Бог Чайтанйа Махапрабху продължил:

*атаева йандра мукхе ека Кришна-нама
сеи та’ ваишнава, кариха танхара саммана*

„Този, който е привлечен от повтарянето на свящото име на Кришна или повтаря имената на Кришна, трябва да бъде приеман за *ваишнава* и да му се отдава почит

като на *ваишнава*, поне в мислите.” (ЧЧ, *Мадхйа* 15.111) Един от нашите приятели, прочут английски музикант, беше привлечен от святите имена на Кришна и дори в плочите си на няколко пъти споменава святото име на Кришна. У дома си той отдава почит на изображенията на Кришна, почита и проповедниците на Кришна съзнание. Той оценява много високо името и дейностите на Кришна съзнание: затова ние му отдаваме почит без никакви резерви – защото виждаме, че този човек наистина напредва в осъзнаването на Кришна. Такива личности винаги трябва да уважаваме. Изводът е, че *ваишнавите* трябва да уважават всеки, който се опитва да напредва в осъзнаването на Кришна, като редовно повтаря святото име. От друга страна, виждаме как някои наши съвременници, които бяха смятани за големи проповедници, постепенно падат до материалната концепция за живота, защото не повтарят святото име на Бога.

В наставленията Си към Санатана Госвами Бог Чаитанйа Махапрабху разделя преданото служене на три категории.

шастра-йукти нахи джане дрдха, шраддхаван

мадхйама'-адхикари сеи маха-бхагйаван

„Човек, чието знание върху *шастрите* не е много задълбочено, но който е развил твърда вяра в повтарянето на Харе Кришна *маха-мантрата* и е решителен и целеустремен в изпълнението на предписаното си предано служене, трябва да се счита за *мадхйама-адхикари*. Такъв човек е много щастлив.” (ЧЧ, *Мадхйа* 22.67) Един *мадхйама-адхикари* е *шраддхаван*, личност с непоколебима вяра, и е готов за по-нататъшен напредък в преданото служене. Затова в *Чаитанйа-чаритамрта* (*Мадхйа* 22.64) се казва:

шраддхаван джана хайа бхакти-адхикари
уттама, мадхйама, канишитха —
шраддха-анусари

„Човек е определян като преданоотдаден на началната, на междинната или на висшата платформа на преданото служене според това, доколко е развил своята *шраддха* [вяра].” Пак в *Чаитанйа-чаритамрта* (*Мадхйа* 22.62) се казва:

шраддха-шабде — вишваса кахе судхрдха
нишчайя
крине бхакти каиле сарва-карма крта хайа

„Като отдава трансцендентално служене на Кришна, човек едновременно с това извършва и всички останали дейности. Поверителната, твърда вяра, благоприятна за отдаването на предано служене, се нарича *шраддха*.” *Шраддха*, вярата в Кришна, е началото на осъзнаването на Бога. Под вяра се има предвид силна вяра. Думите на *Бхагавад-гита* са авторитетни наставления за вярващите хора и всичко, което Кришна казва в *Бхагавад-гита*, трябва да се приема така, както е, без интерпретации. Това е начинът, по който Арджуна е приел *Бхагавад-гита*. Когато я

изслушал, Арджуна казал на Кришна: *сарвам етад ртам манйе йан мам вадаси кешава* – „О, Кришна, безрезервно приемам всичко, което ми каза.” (БГ 10.14)

Това е правилният начин, по който можем да разберем *Бхагавад-гита*, и той се нарича *шраддха* – а не заради своеволните си интерпретации да приемаме една част на *Бхагавад-гита*, а друга да отхвърляме. Това не е *шраддха*. *Шраддха* означава да се приемат наставленията на *Бхагавад-гита* в тяхната цялост, особено последният съвет: *сарва-дхарман паритйаджйа мам екам шаранам враджа* – „Изостави всички видове религии и просто Ми се отдай.” (БГ 18.66) Когато човек напълно се довери на тази инструкция, тази силна вяра става основата на напредъка му в духовния живот.

Като приемем изцяло повтарянето на Харе Кришна *маха-мантрата*, постепенно ще разберем истинската си духовна същност. Ако не повтаряме Харе Кришна *мантрата* с вяра, Кришна няма да ни се разкрие: *севонмукхе хи джиквадау свайам ева спхуратй адах*. (*Бхакти-расамрита-синдху* 1.2.234) Не можем да разберем Бога по никакви измислени начини. Трябва с вяра да се заемем да Му служим. Служенето започва от езика (*севонмукхе хи джиквадау*), което означава, че винаги трябва да повтаряме святите имена на Бога и да приемаме *Кришна-прасадам*. Не трябва да повтаряме нищо друго, нито да приемаме нещо друго. Ако преданоотдаденият следва този процес с вяра, Върховната Божествена Личност му се разкрива.

Когато човек разбере, че е вечен слуга на Кришна, той загубва интерес към всичко, освен към служенето на Кришна. Като постоянно мисли за Кришна, като планира начини за разпространяването на святото име на Кришна, той разбира, че единствената му работа е да разпространява движението за Кришна съзнание навсякъде по света. Такава личност е признавана за *уттама-адхикари* и човек трябва да общува с нея по шестте начина (*дадати пратигрхнати* и т.н.). Нещо повече, *уттама-адхикари ваишнава* преданоотдаденият трябва да бъде приет за духовен учител. Всичко, което човек притежава, трябва да му се предложи, защото всичко, което има, човек трябва да даде на духовния си учител. В частност *брахмачарите* би трябвало да събират подаяния и да ги предлагат на духовния си учител. Но човек не трябва да подражава на поведението на един напреднал преданоотдаден, *маха-бхагавата*, без да постигне себепознание, защото това подражание рано или късно ще го доведе до деградация.

В този стих Шрила Рупа Госвами съветва преданоотдадените да бъдат достатъчно интелигентни, за да различават *канишитха-адхикарите*, *мадхйама-адхикарите* и *уттама-адхикарите*. Освен това преданоотдадените трябва да знаят собствената си позиция и да не се опитват да подражават на преданоотдадените, които заемат по-висша позиция. Шрила Бхактивинода Тхакура е дал няколко практически съвета: един *уттама-адхикари ваишнава* може да бъде разпознат по способността му да обърне множество паднали души към *ваишнавизма*. Човек не трябва да става духовен учител, ако не е достигнал платформата *уттама-адхикари*. Един начинаещ *ваишнава* или един *ваишнава* на междинната платформа също могат да приемат ученици, но те трябва да са на същата платформа и трябва да са наясно, че няма да могат да напреднат много към крайната цел на живота под такова несъвършено ръководство. Затова ученикът трябва да е много внимателен и да приеме за духовен учител *уттама-адхикари*.

ТЕКСТ ШЕСТИ

*дриштаих свабхава-джанитаир вапушаи ча
дошаир
на пракратвам иха бхакта-джанасйа паийет
гангамбхасам на кхалу будбуда-пхена-панкаир
брахма-драватвам апагаччхати нира-дхармаих*

дриштаих – видно чрез обикновено зрение; *свабхава-джанитаих* – родено от собствената ни природа; *вапушах* – на тялото; *ча* – и; *дошаих* – чрез грешките; *на* – не; *пракратвам* – състоянието да си материален; *иха* – в този свят; *бхакта-джанасйа* – на един чист преданоотдаден; *паийет* – трябва да виждаме; *гангамбхасам* – на водите на Ганг; *на* – не; *кхалу* – сигурно; *будбуда-пхена-панкаих* – с мехурчета, пяна и кал; *брахма-драватвам* – трансценденталната природа; *апагаччхати* – се разваля; *нира-дхармаих* – характеристиките на водата.

Заел изначалната си позиция, в която притежава пълно съзнание за Кришна, чистият преданоотдаден не се отъждествява с тялото си. На такъв преданоотдаден не трябва да гледаме от материална гледна точка. Човек не трябва да обръща внимание, че преданоотдаденият може да има тяло, родено в низше семейство, тяло с лош цвят на кожата, деформирано тяло, болно или недъгаво тяло. Тези несъвършенства в тялото на чистия преданоотдаден изпъкват за обикновено зрение, но въпреки явните дефекти тялото на чистия преданоотдаден не може да се замърси. То е като водите на Ганг, които понякога по време на дъждовния сезон са пълни с кал, пяна и мехурчета. Но водите на Ганг не се замърсяват. Тези, които са духовно напреднали, ще се окъпят в Ганг, без да обръщат внимание на състоянието на водата.

ПОЯСНЕНИЕ: Шуддха-бхакти, естествено присъщата на душата дейност, с други думи, отдаването на трансцендентално любовно служене на Бога, се извършва в освободено състояние. В *Бхагавад-гита* (14.26) се казва:

*мам ча йо 'вйабхичарена
бхакти-йогена севате
са гунан саматитйаитан
брахма-бхуйайа калтате*

„Този, който всецяло се е отдал на предано служене, който не пада при никакви обстоятелства, той веднага преодолява проявените форми на материалната природа и се издига до нивото на Брахман.”

Авйабхичарини бхакти означава преданост, лишена от всякакви замърсявания. Човекът, който отдава предано служене, не трябва да има материални мотиви. В движението за Кришна съзнание човек трябва да промени

съзнанието си. Ако съзнанието е насочено към материалното наслаждение, то е материално съзнание, а ако е насочено към служенето на Кришна, то е Кришна съзнание. Отдадената душа служи на Кришна без никакви материални съображения (*анйабхилашита-шунйам*). *Джнана-кармадй-анаврттам* – чистото предано служене, което е отвъд дейностите на тялото и ума, такива като *джнана* (умозрителни разсъждения) и *карма* (плодоносна работа), се нарича чиста *бхакти-йога*. *Бхакти-йога* е естествено присъщата на душата дейност и когато човек наистина започне да отдава чисто, незамърсено предано служене, той е вече освободен (*са гунан саматитйаитан*). Преданоотдаденият на Кришна не е подчинен на материалното обуславяне, макар че телесните му черти може да изглеждат обусловени от материята. Затова човек не трябва да гледа на чистите преданоотдадени от материалистическа позиция. Ако човек не е истински преданоотдаден, не може да види по свършен начин друг преданоотдаден. Както беше обяснено в предишния стих, има три вида преданоотдадени: *канишитха-адхикари*, *мадхйама-адхикари* и *уттама-адхикари*. *Канишитха-адхикари* не може да различи преданоотдадените от неотдадените. Той се интересува само от обожанието на *муртите* в храма. Един *мадхйама-адхикари* обаче може да различава преданоотдадените от неотдадените и преданоотдадените от Бога. Затова се отнася по различни начини с Върховната Божествена Личност, с преданоотдадените и с неотдадените.

Никой не трябва да злослови срещу чистите преданоотдадени заради телесните им недостатъци. Дори и да има такива недостатъци, човек не трябва да им обръща внимание. Това, което трябва да гледаме, е и основната работа на духовния учител – преданото служене, чистото служене на Върховния Бог. Както се казва в *Бхагавад-гита* (9.30):

*апи чет судурачаро
бхаджате мам ананйа-бхак
садхур ева са мантавйах
самйаг вйавасито хи сах*

Дори ако на пръв поглед изглежда, че преданоотдаденият върши отвратителни дейности, той трябва да бъде считан за *садху*, свят човек, защото истинската му същност е заета в любовно служене на Бога. С други думи, той не трябва да бъде смятан за обикновено човешко същество.

Макар че е възможно един преданоотдаден да не е роден в семейство на *брахмана* или *госвами*, щом отдава служене на Бога, той не трябва да бъде подценяван. В действителност рода на *госвами* не се основават на никакви материални съображения, на касти или наследственост. Титлата *госвами* е притежание на чистите преданоотдадени, затова говорим за шестима Госвами, начело с Рупа Госвами и Санатана Госвами. Всъщност Рупа Госвами и Санатана Госвами са били мохамедани и са носели имената Дабира Кхаса и Сакара Маллика, но самият Шри Чаитанйа Махапрабху ги е направил *госвами*. Титлата *госвами* не е наследствена. Думата *госвами* се отнася до този, който може да управлява сетивата си, който е господар на сетивата си. Преданоотдаденият не е подчинен на сетивата

си, а им е господар. Затова той трябва да се нарича *свами* или *госвами*, дори и да не е роден в семейство на *госвами*.

Според това определение *госвамите*, които са потомци на Шри Нитйананда Прабху и Шри Адвайта Прабху, са истински преданоотдадени, но не трябва да се отнасяме несправедливо към преданоотдадените, произхождащи от други семейства; всъщност трябва да се отнасяме еднакво и към преданоотдадените, които произхождат от семействата на предишните *ачарии*, и към преданоотдадените от обикновени семейства. Не трябва да мислим, че щом някой е американски *госвами*, можем да се държим зле с него. Не трябва и да мислим: „О, това е *нитйананда-вамша-госвами!*” Има негласен протест срещу даването на титлата *госвами* на американските преданоотдадени, че титлата им *свами* или *госвами* е без стойност. Обаче според твърдението на Рупа Госвами в този стих между един американски *госвами* и един *госвами* от семейство на *ачарии* няма разлика.

От друга страна, този преданоотдаден, който е постигнал титлата *госвами*, без да е роден от баща *брахмана* или от *госвами* от рода на Нитйананда и Адвайта Прабху, не трябва да се възгордява, че е станал *госвами*. Той постоянно трябва да помни, че веднага щом се главозамае, ще падне. Движението за Кришна съзнание е една трансцендентална наука, в която няма място за завист. То е предназначено за *парамахамси*, които са напълно чисти от завистта (*парамам нирматсаранам*). Човек не трябва да завижда нито ако е роден в семейство на *госвами*, нито ако му е дадена титлата *госвами*. Щом някой започне да завижда, то неизбежно пада от платформата *парамахамса*.

Ако обръщаме внимание на телесните недостатъци на *ваишнавите*, извършваме оскърбление в лотосовите им нозе. Оскверняването на лотосовите нозе на *ваишнавите* е много тежко прегрешение. Всъщност Шри Чаитанйа Махапрабху описва тази грешка като *хати-мата*, грешката на побеснелия слон. Побеснелият слон предизвиква огромни опустошения, особено ако влезе в някой хубаво поддържана градина. Затова трябва зорко да внимаваме и да не извършваме никакви прегрешения срещу *ваишнавите*. Всеки преданоотдаден трябва да е готов да приема съветите на по-напредналите *ваишнави*, а напредналите *ваишнави* трябва да са готови да помогнат с всичко за начинаещите. Човек заема по-висша и по-низша позиция според духовния си напредък в Кришна съзнание. Категорично се забранява дейностите на чистия *ваишнава* да се гледат от материалистическа гледна точка. Да преценява чистите преданоотдадени от материални позиции е особено вредно за начинаещия. Трябва да избягваме да гледаме на преданоотдадените „отвън”; трябва да се опитаме да видим вътрешните им черти и да разберем как отдават трансцендентално любовно служене на Бога. Това е начинът, по който можем да избегнем да оценяваме преданоотдадените от материалистически позиции, и така постепенно самите ние можем да станем чисти преданоотдадени.

Тези, които си мислят, че Кришна съзнанието е предназначено само за определена част хора, за определена част преданоотдадени или известна площ земя, в повечето случаи са предразположени да виждат външните черти на преданоотдадените. Начинаещите, които не могат да оценят издигнатото служене на напреднали преданоотдадени, се опитват да снижат *маха-бхагаватите* до

собствената си платформа. При разпространяването на Кришна съзнание понякога се сблъскваме с такива трудности. За съжаление, обкръжени сме от божествени събратя, които са просто едни начинаещи, които не оценяват разпространението на съзнанието за Кришна по целия свят. Те просто се опитват да ни поставят на собствената си платформа и да ни намират недостатъци. Много съжаляваме наивните им дейности и жалките им знания. Една упълномощена личност, която се е отдала на най-поверително служене на Бога, не трябва да бъде третирана като обикновено човешко същество. Защото е казано, че ако не сме упълномощени от Кришна, не бихме могли да разпространяваме движението за Кришна съзнание.

Когато критикуваме чисти преданоотдадени, извършваме грешка (*ваишнава-апарадха*), която е много опасна и е голяма пречка за тези, които искат да напреднат в осъзнаването на Кришна. Не можем да постигнем никакъв духовен напредък, ако извършваме осквернението в лотосовите нозе на *ваишнавите*. Всички трябва да са много внимателни и да не завиждат на упълномощените *ваишнави*, т.е. на *шуддха-ваишнавите*. Прегрешение е също да мислим упълномощените *ваишнави* за обект на дисциплинарно действие. Грешка е да се опитваме да ги съветваме или да ги поправяме. Начинаещият *ваишнава* и напредналият *ваишнава* се различават по дейностите си. Напредналият *ваишнава* е в положението на духовен учител, а начинаещият му е ученик. Духовният учител не е длъжен да се подчинява на съветите на ученика си, нито пък е задължен да приема от него наставления. Това е същината на съвета на Шрила Рупа Госвами в шестия стих.

ТЕКСТ СЕДМИ

*сйат Кришна-нама-чаритади-ситапй авидйа-
питтопатпта-расанасйа- на рочика ну
кинтив адарад анудинам кхалу саива джушита
свадви крамад бхавати тад-гада-мула-хантри*

сйат – е; *Кришна* – на Бог Кришна; *нама* – свящото име; *чарита-ади* – характер, забавления и т.н.; *сита* – захарен бонбон; *апи* – въпреки; *авидйа* – на невежеството; *питта* – от жлъчката; *упатапта* – измъчван; *расанасйа* – на езика; *на* – не; *рочика* – апетитен; *ну* – о, колко е прекрасно; *кинту* – но; *адарат* – внимателно; *анудинам* – всеки ден, или денонощно; *кхалу* – естествено; *са* – този (сладък бонбон на свящото име); *ева* – със сигурност; *джушита* – приет или повтарян; *свадви* – вкусен; *крамат* – постепенно; *бхавати* – става; *тад-гада* – на тази болест; *мула* – от корена; *хантри* – унищожителят.

Свящото име, характер, забавления и дейности на Кришна са трансцендентално сладки като захарен бонбон. Въпреки че този, който се измъчва от жълтеницата на авидйа [невежеството], не може да вкуси нищо сладко, прекрасно е, че просто с всекидневното внимателно повтаряне на тези сладки имена той възстановява естествения си вкус и болестта му постепенно се унищожава от корен.

ПОЯСНЕНИЕ: Свящото име на Бог Кришна, качествата и забавленията на Бога са в природата на абсолютната истина, красота и блаженство. По същността си те са много сладки, като захарен бонбон, който се харесва на всички. Незнанието се сравнява с жълтеницата. Болният от жълтеница човек не може да се наслади на вкусния захарен бонбон. Той усеща сладкото като много горчиво. По същия начин *авидйа* (невежеството) изкривява способността ни да се наслаждаваме на трансценденталните имена, качества, форми и забавления на Кришна. Въпреки болестта, ако много сериозно и упорито започнем да развиваме съзнание за Кришна, да повтаряме свящото име и да слушаме за трансценденталните забавления на Кришна, ще сложим край на невежеството си и ще можем да изпитаме сладостта на трансценденталната същност на Кришна и на всичко, пряко свързано с Него. Възстановяването на духовното здраве е възможно само чрез правилното развиване на съзнание за Кришна.

Когато един човек в материалния свят се интересува повече от осъзнаването на Кришна, смята се, че състоянието му е болестно. Нормалното ни състояние е да бъдем вечни слуги на Бога (*дживера сварупа хайа – кришнера нитйа-даса*). Състоянието на здраве се загубва, когато живото същество забравя Кришна поради това, че е привлечено от външните черти на *майа*, енергията на Кришна. Светът на *майа* се нарича *дурашрайа*, което значи „лъжливо, лошо убежище”. Този, който влага вярата си в *дурйашрайа*, разчита на чудо. В материалния свят всеки се опитва да стане щастлив и въпреки че материалните му опити никога не сполучват, поради

незнание той не може да разбере грешките си. Хората се опитват да поправят една грешка, като правят друга. Това е пътят на борбата за съществуване в материалния свят. Когато кажете на човек в такова състояние да се заеме с Кришна съзнание и да бъде щастлив, той не приема съвета ви.

Движението за Кришна съзнание се разпространява из целия свят, за да излекува това тъмно невежество. Хората са заблуждавани от слепи предводители. Предводителите на човешко общество – политици, философи и учени – са слепи, защото не са осъзнати за Кришна. Според *Бхагавад-гита* те всъщност са грешни негодници и най-низшите измежду хората, защото атеистичният им начин на живот напълно ги е лишил от истинско знание.

*на мам душкртино мудхах
прападйанте нарадхамах
майайапахрта-джнана
асурам бхавам ашритах*

„Тези безбожници, които са поразително глупави, най-низшите сред човечеството; тези, чието знание е откраднато от илюзията и които притежават атеистичната природа на демони, те не Ми се отдават.“ (БГ 7.15)

Такива хора никога не се отдават на Кришна и се противопоставят на усилията на тези, които искат да приемат подслон при Кришна. Когато такива атеисти започнат да ръководят обществото, цялата атмосфера буквално се пренасища с невежество. В такава обстановка хората не приемат твърде въодушевено движението за Кришна съзнание, както болният, който страда от жълтеница, не се наслаждава на вкусния захарен бонбон. Но трябва да знаем, че единственият лек срещу жълтеницата е захарният бонбон. По подобен начин единственото средство за спасение на човечеството от безизходицата, в която е попаднало, е Кришна съзнанието – възпяването на святите имена на Бога: Харе Кришна, Харе Кришна, Кришна Кришна, Харе Харе / Харе Рама, Харе Рама, Рама Рама, Харе Харе. Макар че Кришна съзнанието може да не е много приятно за болния човек, Шрила Рупа Госвами съветва: ако човек иска да се излекува от болестта на материализма, трябва с голямо постоянство да започне да развива Кришна съзнание. Човек започва лечението си, като повтаря Харе Кришна *маха-мантрата*, защото като повтаря святото име на Бога, се освобождава от всички погрешни схващания на обусловеното от материята състояние (*чето-дарпана-марджанам*). *Авидйа*, погрешното разбиране на духовната същност, създава в сърцето *аханкара*, лъжливото его.

Истинската болест е в сърцето на човека. Но ако пречисти ума си, ако пречисти съзнанието си, човек няма да пострада от болестта на материализма. За да пречистим ума и сърцето си от всички неверни схващания, човек трябва да започне да повтаря Харе Кришна *маха-мантрата*. Това е и лесно, и благотворно. Като повтаряме святото име на Бога, се спасяваме от бушувания пожар на материалното съществуване.

В повтарянето на святото име на Бога има три етапа: етап на грешки, етап на намаляване на грешките и съвършен етап. Когато един начинаещ започне да повтаря Харе Кришна *мантрата*, обикновено той допуска много грешки. Има

десет основни грешки и ако преданоотдаденият ги избягва, постепенно той може да съзре следващия етап, разположен между мантруването с грешки и съвършено мантруване. Когато достигнем съвършения етап, ние се освобождаваме. Това се нарича *бхава-маха-давагни-нирвананам*. Когато се освободим от бушуващия пожар на материалното съществуване, можем да се наслаждаваме на вкуса на трансценденталния живот.

Изводът е, че за да се освободим от заболяването на материализма, трябва да започнем да повтаряме Харе Кришна *мантрата*. Движението за Кришна съзнание цели да създаде атмосфера, в която хората могат да започнат да повтарят Харе Кришна *мантрата*. Човек трябва да започне с вяра, и когато с мантруването вярата му укрепне, той може да стане член на Обществото. Ние изпращаме групи за *санкиртана* по целия свят и те виждат, че дори в най-отдалечените части на света, където няма знание за Кришна, Харе Кришна *маха-мантрата* води при нас хиляди хора. Понякога хората подражават на преданоотдадените, като само след няколко дена си обръсват главите и започват да повтарят Харе Кришна *маха-мантрата*. Наистина, това е подражателство, но подражанието на нещо хубаво все пак е добро. Постепенно някои от подражателите пожелават да получат посвещение от духовен учител.

Ако човек е искрен, той получава посвещение; този етап се нарича *бхаджана-крийа*. Тогава човек наистина започва да служи на Бога, като редовно повтаря Харе Кришна *маха-мантрата*, шестнайсет кръга дневно, въздържа се от извънбрачен полов живот, от интоксиканти, от месоядство и хазарт. Чрез *бхаджана-крийа* се освобождаваме от замърсяването на материалистическия начин на живот. Повече няма да ходим по ресторанти и хотели да ядем „апетитни ястия“, сготвени с месо и лук, нито пък ще пушим и ще прием алкохол, чай и кафе. Не само ще се въздържаваме от извънбрачния полов живот, но и напълно ще избягваме половото общуване. Нито пък ще се занимаваме със спекулации и ще си губим времето с хазарт. По този начин ние всъщност се пречистваме от излишните неща (*анартха-ниврutti*). С думата *анартха* се назовават излишните неща. *Анартха* можем да преодолеем, когато се привържем към движението за Кришна съзнание.

Когато човек се освободи от излишните неща, той става твърд в изпълнението на дейностите си в Кришна съзнание. Всъщност той се привързва към тези дейности и изпитва екстаз, когато отдава предано служене. Това се нарича *бхава*, първоначално възобновяване на спящата у нас любов към Бога. Така обусловената душа се освобождава от материалното съществуване и загубва интерес към телесното схващане за живота, включително към материалното богатство, материалното знание, към всякакво материално привличане. В този момент човек може да разбере кой е Богът, Върховната Личност, и какво представлява Неговата *майа*.

Въпреки че *майа* винаги присъства, ако преданоотдаденият достигне *бхава*, тя не може да му повлияе. Това е защото той вижда истинската и позиция. *Майа* значи да се забрави Кришна, а забравата на Кришна и съзнанието за Кришна са като сянката и светлината. Ако останем в сянката, не можем да се наслаждаваме на удобствата, предлагани от светлината, а ако останем при светлината, тъмната сянка не ни смущава. Като развиваме съзнанието си за Кришна, постепенно се

освобождаваме и оставаме при светлината. Дори да се докосваме до тъмнината. Както се потвърждава в *Чаитанйа-чаритамрта* (Мадхйа 22.31):

*Кришна — сурйа-сама; майа хайа андхакара
йахан Кришна, тахан нахи майара адхикара*

„Кришна е сравняван със слънчевата светлина, а *майа* – с тъмнината. Там, където е слънчевата светлина, не може да има тъмнина. Щом човек започне да развива Кришна съзнание, тъмнината на илюзията, въздействието на външната енергия, незабавно изчезва.”

ТЕКСТ ОСМИ

*тан-нама-рупа – чаритади-сукиртанану-
смртйох крамена расана-манаси нийоджйа
тишитхан врадже тад-анураги-джананугами
калам найед акхилам ити упадеша-сарам*

тат – на Бог Кришна; *нама* – свящото име; *рупа* – форма; *чарита-ади* – характер, забавления и т.н.; *сукиртана* – в хубаво обсъждане или повтаряне; *ану-смртйох* – и в помненето; *крамена* – постепенно; *расана* – езикът; *манаси* – и умът; *нийоджйа* – ангажиране; *тишитхан* – живеейки; *врадже* – във Враджа; *тат* – към Бог Кришна; *анураги* – привързан; *джана* – личности; *анугами* – следвайки; *калам* – време; *найет* – трябва да използваме; *акхилам* – пълно; *ити* – така; *упадеша* – на съветите или инструкциите; *сарам* – същността.

Същността на всички съвети е, че човек трябва да използва цялото си време, цялото си денонощие, за да повтаря и добре помни името на Бога, трансценденталната Му форма, качествата и вечните Му забавления и така постепенно да покорява езика и ума си. По този начин той трябва да живее във Враджа [Голока Вриндавана-дхама] и да служи на Кришна под ръководството на преданоотдадените. Човек трябва да следва примера на любимите преданоотдадени на Бога, които са дълбоко привързани към това да Му служат предано.

ПОЯСНЕНИЕ: Тъй като умът ни може да ни бъде и враг, и приятел, трябва да го възпитаваме така, че да ни стане приятел. Движението за Кришна съзнание е предназначено да научи ума постоянно да бъде зает в работа за Кришна. Умът побира стотици и хиляди впечатления – не само от този живот, но и от много, много животи в миналото. Тези впечатления понякога влизат в контакт едно с друго и създават противоречиви картини. Така функционирането на ума може да стане опасно за обусловената душа. Студентите по психология са запознати с разнообразните психически промени на ума. В *Бхагавад-гита* (8.6) се казва:

*йам йам вати смарам бхавам
тйаджати анте калеварам
там там еваити каунтейа
сада тад-бхава-бхавитах*

„Каквото състояние на съществуване си спомни човек, когато напуска тялото си, това състояние ще постигне.”

В момента на смъртта умът и интелигентността на живото същество създават фината форма на определения за следващия живот вид тяло. И ако умът внезапно помисли за нещо не много привлекателно, човек ще бъде принуден да вземе съответното на това раждане за следващия си живот. Но ако в момента на

смъртта си човек мисли за Кришна, той отива в духовния свят, Голока Вриндавана. Процесът на превъплъщаването е неуловим; затова Шрила Рупа Госвами ни съветва: *тишитхан врадже* – трябва да живеем във Вриндавана или в коя да е част на Враджабхуми. Враджабхуми, земята на Вриндавана, заема територия от осемдесет и четири *кроши*. Една *кроша* е равна на две квадратни мили. Когато живеем във Вриндавана, трябва да приемем там подслон при някой напреднал преданоотдаден. По този начин трябва винаги да мислим за Кришна и забавленията Му. Това е подробно разяснено от Шрила Рупа Госвами в неговата *Бхакти-расамрита-синдху* (1.2.294):

*кришням смаран джанам часйа
преитхам ниджа-самихитам
тат-тат-катха-раташ часау
курйад васам врадже сада*

„Един преданоотдаден трябва винаги да живее в трансценденталното царство Враджа и постоянно да бъде потопен в *Кришням смаран джанам часйа преитхам*, т.е. в помнене на Шри Кришна и на любимите Му придружители. Като следва примера на придружители на Бога и като приеме вечното им ръководство, той може да постигне силния копнеж да Му служи.”

Пак в *Бхакти-расамрита-синдху* (1.2.295) Шрила Рупа Госвами заявява:

*сева садхака-рупена
сиддха-рупена чатра хи
тад-бхава-липсуна карйа
враджа-локанусаратах*

„В трансценденталното царство Враджа [Враджа-дхама] човек трябва да служи на Върховния Бог Шри Кришна с чувство, подобно на чувствата на придружителите на Бога; трябва да приеме прякото ръководство на някой придружител на Кришна и трябва да следва примера му. Този метод е приложим и за етапа на *садхана* [духовна практика, изпълнявана в етапа на обвързаност с материята], и за етапа на *садхйа* [осъзнаването на Бога], когато човек е *сиддха-пуруша*, или духовно съвършена душа.”

Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура прави следния коментар върху този стих: „Този, който все още не е развил интерес към осъзнаването на Кришна, трябва да се откаже от всички материални мотиви за действие и да научи ума си да следва прогресивните регулиращи принципи – повтарянето и помненето на Кришна и на името, формата, качествата и забавленията Му. Като развие по този начин вкус към тези неща, той трябва да се опита да живее във Вриндавана и да прекарва времето си, като под ръководството и покровителството на опитен преданоотдаден постоянно помни името на Кришна, славата, забавленията и качествата Му. Това е същината на всички наставления във връзка с развиването на предано служене.

Когато човек е начинаещ, трябва постоянно да слуша *Кришна-катха*. Този етап се нарича *шравана-даша*, етап на слушане. Като постоянно слуша

трансценденталното свято име на Кришна, като слуша за трансценденталната форма, качествата и забавления на Кришна, човек може да достигне до етапа да приема. Тогава той се привързва към слушането на *Кришна-катха*. Когато може да мантрува в екстаз, достига *смаранава-стха*, етапа да помни. Памет, вглъбяване, медитация, постоянно помнене и транс – това са петте страни на нарастващата *Кришна-смарана*. Първоначално помненето на Кришна често се прекъсва, но по-нататък то става непрекъснато. Когато споменът стане постоянен, той е концентриран и се нарича медитация. Когато медитацията се разшири и стане постоянна, тя се нарича *анусмрти*. Чрез непрекъсвана постоянна *анусмрти* човек прониква в *самадхи*, етапа на духовния транс. След като *смарана-даша* или *самадхи* се развие напълно, душата започва да разбира изначалната си, естествено присъщата си позиция. Тогава тя може да разбере по съвършен начин вечната си връзка с Кришна. Това се нарича *сампатти-даша*, съвършенство на живота.

Чайтанйя-чаритамрита съветва начинаещите да се откажат от всички мотивирани желания и просто да се заемат с регулирано предано служене на Бога според указанията на писанията. По този начин те постепенно ще развият привързаност към името, славата, формата и качествата на Кришна. Когато човек развие тази привързаност, той може да служи на лотосовите нозе на Кришна спонтанно, дори без да следва регулиращите принципи. Това състояние се нарича *рага-бхакти*, предано служене в спонтанна любов. На този етап преданоотдаденият може да следва примера на някой от вечните придружители на Кришна във Вриндавана. Това се нарича *рагануга-бхакти*. *Рагануга-бхакти*, спонтанното предано служене, се извършва при *шанта-раса*, когато човек се стреми да бъде като кравите на Кришна или като тоягата или флейтата в ръката на Кришна или пък като цветята на врата Му. При *дасйа-раса* човек следва примера на слуги като Читрака, Патрака и Рактака. При приятелската *сакхйа-раса* човек може да стане приятел на Кришна като Баладева, Шридама или Судама. При *ватсалйа-раса*, характеризираща се с родителска любов, човек става като Нанда Махараджа и Йашода, а при *мадхурйа-раса*, която се характеризира със съпружеска любов, човек става като Шримати Радхарани или приятелките Й, като Лалита и прислужничките Й (*манджарите*), като Рупа и Рати. Това е същината на всички наставления във връзка с преданото служене.”

ТЕКСТ ДЕВЕТИ

*ваикунтхадж джанито вара мадху-пури
татрапи расотсавад
врданарийам удара-пани-раманат
татрапи говардханах
радха-кундам ихапи гокула-патех
премамртаплавана
курйад асйа вираджато гири-тате
севам вивеки на ках*

ваикунтхат – отколкото Ваикунтха, духовния свят; *джанитах* – поради раждане; *вара* – по-добър; *мадху-пури* – трансценденталният град Матхура; *татра апи* – по-висш от това; *раса-утсават* – поради изпълнението на *раса-лила*; *врдана-аранийам* – гората Вриндавана; *удара-пани* – на Бог Кришна; *раманат* – поради различни любовни забавления; *татра апи* – по-висше от това; *говардханах* – хълмът Говардхана; *радха-кундам* – мястото Радха-кунда; *иха апи* – по-висше от това; *гокула-патех* – на Кришна, господаря на Гокула; *према-амрта* – в нектара на божествената любов; *аплавана* – тъй като е потопен; *курйат* – ще направи; *асйа* – на това (Радха-кунда); *вираджатах* – разположен; *гири-тате* – в нозете на хълма Говардхана; *севам* – служене; *вивеки* – този, който е интелигентен; *на* – не; *ках* – този, който.

Святата местност Матхура е духовно по-висша от Вайкунтха, трансценденталния свят, защото там се появява Богът. По-висша от Матхура-пури е трансценденталната гора Вриндавана заради забавленията раса-лила на Кришна. А по-висш от гората Вриндавана е хълмът Говардхана, защото е бил повдигнат от прелестната ръка на Шри Кришна и е бил място на разнообразните Му любовни забавления. И над всичко стои свръх прекрасната Шри-Радха-кунда, защото е потопена в амброзията на нектарната према на Бога на Гокула, Шри Кришна. Ще се намери ли разумен човек, който да не иска да служи на прелестната Радхакунда, разположена в нозете на хълма Говардхана?

ПОЯСНЕНИЕ: Духовният свят представлява три четвърти от цялото творение на Върховната Божествена Личност и е най-висшето място. Духовният свят превъзхожда материалния. Обаче Матхура и околностите ѝ, макар и да са в материалния свят, се считат за по-висши от духовния свят, защото там се е появила самата Върховна Божествена Личност. Ниско разположените гори на Вриндавана са по-висши от Матхура заради това, че в тях са дванадесетте гори (*двадаша-вана*), например Талавана, Мадхувана и Бахулавана, които са прочути с разнообразните забавления на Бога. Ниско разположената гора Вриндавана се смята за по-висшестояща от Матхура, но божественият хълм Говардхана превъзхожда тези

гори, защото Кришна го е повдигнал като чадър с красивата Си лотосова ръка, за да предпази придружителите Си, жителите на Враджа, от поройните дъждове, които изпратил разгневеният цер на полубоговете Индра. На хълма Говардхана Кришна пасял кравите с приятелите Си пастирчетата, там уреждал срещите Си с най-любимата Си, Шри Радха, там са ставали любовните Му забавления с Нея. Радха-кунда в нозете на Говардхана превъзхожда всичко, защото там се излива любовта на Кришна. Напредналите преданоотдадени предпочитат да живеят при Радха-кунда, защото това място пази много спомени за вечните любовни забавления на Кришна и Радхарани (*рати-виласа*).

В *Чаитанйа-чаритамрта (Мадхйа-лила)* се казва, че когато Шри Чаитанйа Махапрабху посетил за пръв път местността Враджабхуми, Той не могъл веднага да открие местоположението на Радха-кунда. Шри Чаитанйа Махапрабху е търсел точното местонахождение на Радха-кунда. Накрая Той намерил святото място, където имало малко езеро. Той се изкъпал в езерото и казал на преданоотдадените Си, че това е истинска Радха-кунда. По-късно преданоотдадените на Бог Чаитанйа, първоначално водени от шестимата Госвами, като Рупа и Рагхунатха даса, изкопават езерото. Сега там има огромно езеро, Радха-кунда. Шрила Рупа Госвами отдава толкова голямо значение на Радха-кунда заради желанието на Шри Чаитанйа Махапрабху да открие това място. Кой би изоставил Радха-кунда, за да живее другаде? Някоя личност, която притежава трансцендентална интелигентност, няма да направи това. Обаче другите *ваишнава сампрадаи* и хората, които не се интересуват от преданото служене на Бог Чаитанйа Махапрабху, не могат да разберат духовното значение и божествената природа на Радха-кунда. Затова Радха-кунда обожават главно Гаудийа *ваишнавите*, последователите на Бог Шри Кришна Чаитанйа Махапрабху.

ТЕКСТ ДЕСЕТИ

*кармибхйах парито харех приятайа вйактим
йайур джнанинас
тебхйо джнана-вимукта-бхакти-парамах
премаика-ништхас татах
тебхйас тах пашу-пала-панкаджа-бришас табхйо
'пи са радхика
прештха тадвад ийам тадийа-сараси там
нашраьет ках крти*

кармибхйах – отколкото всички вършители на плодоносни дейности; *паритах* – във всички отношения; *харех* – от Върховната Божествена Личност; *приятайа* – тъй като е благоприятстван; *вйактим йайух* – в *шастрите* се казва; *джнанинах* – напредналите в знанието; *тебхйах* – по-висшестоящи от тях; *джнана-вимукта* – освободени чрез знанието; *бхакти-парамах* – ангажиране в предано служене; *премаика-ништхас* – достигналите чиста любов към Бога; *татах* – по-висши от тях; *тебхйах* – по-добри от тях; *тах* – те; *пашу-пала-панкаджа-бришас* – *гопите*, които винаги са зависими от Кришна, пастирчето; *табхйах* – над всичките; *апи* – със сигурност; *са* – Тя; *радхика* – Шримати Радхика; *прештха* – много скъпа; *тадват* – подобно; *ийам* – това; *тадийа-сараси* – Нейното езеро, Шри Радха-кунда; *там* – Радха-кунда; *на* – не; *ашраьет* – ще приеме подслон при; *как* – този; *крти* – най-големият щастливец.

В шастрите се казва, че от всички видове вършители на плодоносна работа тези, които са напреднали в знанието за висшите ценности на живота, се ползват с благосклонността на Върховния Бог Хари. От много такива хора, напреднали в знанието [джнани], този, който практически се е освободил чрез знанието си, може да се заеме с предано служене. Той превъзхожда другите. Но този, който действително е достигнал према, чиста любов към Кришна, е по-висш от него. От всички напреднали преданоотдадени най-издигнатите са гопите, защото те са абсолютно зависими от Шри Кришна, трансценденталното пастирче. Измежду гопите най-скъпа на Кришна е Шримати Радхарани. Нейната кунда [езеро] е така изключително скъпа на Бог Кришна, както е най-любимата Му от гопите. Затова кой не би живял при Радха-кунда и в духовно тяло, преизпълнен с екстатично предано чувство [апракрта-бхава], кой не би отдавал любовно служене на божествената двойка Шри Шри Радха-Говинда, която извършва Своята аштакалийа-лила, осемте вида вечни всекидневни забавления! Наистина, тези, които отдават предано служене на бреговете на Радха-кунда, са най-щастливите във вселената.

ПОЯСНЕНИЕ: В днешно време почти всички се занимават с някакъв вид плодоносна дейност. Тези, които срещу труда си желаят да получат материални придобивки, се наричат *карма*, вършители на плодоносна работа. Всички живи

същества в материалния свят са попаднали там под въздействието на *майа*. Това се описва във *Вишну Пурана* (6.7.61):

*вишну-шахтих пара прокта
киетраджнакхйа татха пара
авидйа-карма-самдजनйа
тртийа шактир ишйате*

Мъдреците разделят енергията на Върховната Божествената Личност на три категории: духовна енергия, междинна енергия и материална енергия. Материалната енергия се смята за третокласна (*тртийа шахтих*). Живите същества под властта на материалната енергия полагат упорити усилия като кучета и свине единствено за да получат сетивно удовлетворение. Но в сегашния си живот или, ако извършват благочестиви дейности – в следващия си, – някои *карми* развиват силна привързаност към различните жертвоприношения, споменатите във Ведите. Така благодарение на благочестивите си дейности те се издигат до райските планети. Всъщност тези, които извършват жертвоприношения, като следват ведическите наставления, се издигат до Луната и до по-висши планети. И както се споменава в *Бхагавад-гита* (9.21), *кишине пунйе мартйа-локам вишанти* – като се изчерпят резултатите от благочестивите им дейности, тези живи същества отново се връщат на земята, която се нарича *мартйа-лока*, място на смърт. Макар че чрез благочестивите си дейности тези личности се издигат до райските планети и макар че там се наслаждават на живота в продължение на много хиляди години, когато се изчерпят резултатите от тези им дейности, те се връщат на друга планета.

Това е позицията на всички *карми* – и на тези, които действат благочестиво. На планетата ни има много бизнесмени, политици и пр., които се интересуват само от материално щастие. Те се опитват да спечелят пари с всякакви средства, без да се съобразяват дали действат благочестиво или не. Тези хора се наричат *карми* – хора, които действат, без да се съобразяват с предписанията на Ведите. Тези, които действат на основата на ведическото знание, извършват жертвоприношение за удоволствие на Бог Вишну и получават благословията Му. Така те се издигат до по-висши планетарни системи. Тези карми превъзхождат *викармите*, защото вярно следват указания на Ведите и със сигурност са скъпи на Кришна. В *Бхагават-гита* (4.11) Кришна казва: *йе йатха мам прападйанте тамс татхаива бхаджамй ахам* – „По какъв начин Ми се отдаде човек, по съответния начин Аз го възнаграждавам.” Кришна е толкова милостив, че изпълнява желанията дори на *кармите* и *джнаните*, какво да говорим за преданоотдадените. Въпреки че понякога *кармите* се издигат до висшите планетарни системи, докато остават привързани към плодоносните дейности, след смъртта си ще трябва да приемат нови материални тела. Ако човек действа благочестиво, може да получи тяло сред полубоговете във висшите планетарни системи или да достигне позиция, в която може да се наслаждава на материално щастие от по-висш тип. А тези, които се занимават с неблагочестиви дейности, деградират и се раждат като животни, дървета и растения. Вършителите на плодоносна работа, които пренебрегват предписания (*викармите*), не получават одобрението на учените и святи личности. Както се казва в *Шримад-Бхагаватам* (5..4):

*нунам праматтах куруте викарма
йад индрийа-притайа апрноти
на садху манийе йата атмано 'йам
асанн апи клешада аса дехах*

„Материалистите, които полагат упорити усилия като кучета и свине само за сетивно удовлетворение, в действителност са луди. Те извършват най-отвратителни дейности само и само да получат сетивно удовлетворение. Материалистическите дейности са изобщо под достойнството на разумния човек, защото като резултат от тях той получава материално тяло, пълно със страдание.“ Целта на човешкия живот е да излезем от трите вида страдания, които съпътстват материалното съществуване. За съжаление, вършителите на плодоносни дейности са просто полудели да печелят пари и да си осигуряват тленни материални удобства с всякакви средства; затова те рискуват да деградират до низшите видове живот. Материалистите глупаво кроят план след план, как да станат щастливи в материалния свят. Те не си дават сметка, че ще живеят само определен брой години и по-голямата част от тях ще прекарат в печелене на пари за сетивно наслаждение. Най-накрая тези дейности свършват със смъртта. Материалистите не се замислят, че когато изоставят това тяло, може да се въплътят в тела на низши животни, растения или дървета. Всичките им дейности просто вървят срещу целта на живота. Те не само че се раждат невежи, но и действат на платформата на невежеството, мислейки че под формата на небостъргачи, големи коли, почетни постове и т.н. печелят материални придобивки. Материалистите не знаят, че в следващия си живот ще деградират и всичките им сегашни дейности им осигуряват единствено *парабхава* – поражение. Това е присъдата на *Шримад-Бхагаватам* (5.5.5): *парабхавас тавад абодха-джатах*.

Затова човек трябва да има много силно желание да разбере науката за душата (*атма-таттва*). Ако не достигне *атма-таттва*, чрез която разбира, че той е душата, а не тялото, човек остава в невежество. От хиляди, дори милиони невежи хора, които си губят времето, като само удовлетворяват сетивата си, някой може да достигне платформата на знанието и да разбере висшите жизнени ценности. Такъв човек се нарича *джнани*. Той знае, че плодоносните дейности ще го обвържат с материалното съществуване и ще станат причина да се преселва от тяло в тяло. Както се подчертава в *Шримад-Бхагаватам* с термина *шарира-бандха* (обвързан с телесното съществуване), докато пазим някакви стремежи за сетивно наслаждение, умът ни ще е погълнат от *карма*, плодоносна дейност, и това ще ни задължава да се въплъщаваме от тяло в тяло.

Един *джнани* е по-висшестоящ от един *карми*, защото той поне се въздържа от безразсъдните дейности, преследващи сетивно наслаждение. Това е присъдата на Върховната Божествена Личност. Но макар че един *джнани* се освобождава от невежеството на *кармите*, ако не достигне платформата на преданото служене, той още е в невежество (*авидйа*). Дори ако човек е *джнани*, напреднал в знанието, знанието му се смята за нечисто, защото той не знае за преданото служене и пренебрегва прякото обожание на лотосовите нозе на Върховната Божествена Личност.

Когато един *джнани* се заеме с предано служене, той бързо се издига над обикновените *джнани*. Такава напреднала личност се описва като *джнана-вимукта-бхакти-парама*. Как един *джнани* започва предано служене, се споменава в *Бхагавад-гита* (7.19), където Кришна казва:

*бахунам джанманам анте
джнанаван мам прападйате
васудевах сарвам ити
са махатма судурлабхах*

„След много раждания и смърт този, който наистина притежава знание, Ми се отдава, защото знае, че Аз съм причината на всички причини и на всичко съществуващо. Такава велика душа се среща много рядко.” Човек е наистина мъдър, когато се отдаде в лотосовите нозе на Кришна, но такава *махатма*, велика душа, се среща много рядко.

След като се заеме с преданото служене, ръководено от принципи, човек може да постигне любов към Бога, следвайки стъпките на великите преданоотдадени като Нарада, Санака и Санатана. Тогава получава признанието на Върховната Божествена Личност. Със сигурност преданоотдадените, развили любов към Бога, имат много издигната позиция.

От всички такива преданоотдадени най-висшестоящи са *гопите*, защото те не знаят нищо друго, освен удовлетворяването на Кришна, и не очакват от Кришна нищо в замяна. Понякога Кришна им причинява изключителни страдания, като се разделя с тях. Но въпреки това те не могат да Го забравят. Когато Кришна заминал от Вриндавана за Матхура, *гопите* много страдали и прекарвали остатъка от живота си в раздяла, като постоянно плачели за Кришна. Това означава, че те всъщност никога не са били разделени от Кришна. Няма разликата между мисленето за Кришна и общуването с Него. По-точно, *випраламбха-сева* – да мислиш за Кришна по време на раздялата (както Шри Чаитанйа Махапрабху), е много по-добре от това директно да служиш на Кришна. Затова от всички преданоотдадени, които са развили чиста предана любов към Кришна, най-издигнатите са *гопите*, а от тях най-високопоставена е Шримати Радхарани. Никой не може да се извиси над преданото служене на Шримати Радхарани. Наистина, дори Кришна не може да разбере отношението на Шримати Радхарани. Затова Той приел позицията Й и се появил като Шри Чаитанйа Махапрабху – просто за да разбере трансценденталните Й чувства.

Шрила Рупа Госвами заключава, че Шримати Радхарани е най-издигнатият преданоотдаден на Кришна и Нейната кунда (езеро), Шри Радха-кунда, е най-висшето място. Това се потвърждава в цитат от *Лагху-бхагаватамрта* (*Уттара-кханда* 45), представен в *Чаитанйа-чаритамрта*:

*йатха радха прийа вишинос
тасйах кундам прийам татха
сарва-гопишу саиваика
вишиноратийанта-валлабха*

„Колкото на Върховния Бог Кришна [Вишну] Му е скъпа Шримати Радхарани, толкова скъпо Му е и мястото, в което Тя се е къпела [Радха-кунда]. Измежду всичките *гопи* тя е най-високопоставена като най-любима на Бога.”

Затова всеки, който иска да постигне съзнанието за Кришна, трябва да приеме подслона на Радха-кунда и там да отдава предано служене през целия си живот. Това е заключението на Рупа Госвами в десетия стих на *Упадешамрита*.

ТЕКСТ ЕДИНАДЕСЕТИ

*Кришнасьоччаих пранайя-васатих
прейасибхийо 'ти радха
кундам часйа мунибхир абхитас
тадрг ева вйадхайи
йат преитхаир апи алам асулабхам
ким пунар бхакти-бхаджам
тат премедам сакрд апи сарах
снатур авишкароти*

Кришнасьа – на Бог Шри Кришна; *уччаих* – много високо; *пранайя-васатих* – обект на любов; *прейасибхйах* – от многобройните обичани *гопи*; *апи* – със сигурност; *радха* – Шримати Радхарани; *кундам* – езеро; *ча* – също; *асйах* – на Нея; *мунибхих* – от великите мъдреци; *абхитах* – във всички отношения; *тадрк ева* – по същия начин; *вйадхайи* – се описва; *йат* – това, което; *преитхаих* – от най-напредналите преданоотдадени; *апи* – дори; *алам* – достатъчно; *асулабхам* – трудно за постигане; *ким* – каквото; *пунах* – отново; *бхакти-бхаджам* – за личности, ангажирани в предано служене; *тат* – тази; *према* – любов към Бога; *идам* – това; *сакрт* – веднъж; *апи* – дори; *сарах* – езеро; *снатур* – за този, който се е изкъпал; *авишкароти* – възниква.

От много обекти на възхищение и от всичките обичани нимфи на Враджабхуми Шримати Радхарани е най-скъпоценният обект на любовта на Кришна. И божествената Й кунда Му е също така скъпа – това описват великите мъдреци. Без съмнение, Радха-кунда се достига много рядко дори до великите преданоотдадени, а още по-трудно е това за обикновените преданоотдадени. Ако човек просто се окъпе веднъж в святите води, чистата Му любов към Кришна напълно се пробужда.

ПОЯСНЕНИЕ: Защо Радха-кунда е толкова издигната? – Защото това езеро принадлежи на Шримати Радхарани, която е най-любимото нещо на Шри Кришна. От всички *гопи* Тя Му е най-любимата. Нейното езеро, Шри Радха-кунда, се описва от великите мъдреци като толкова скъпо на Кришна, колкото и самата Радха. Наистина, любовта на Кришна към Радха-кунда и любовта Му към Шримати Радхарани са абсолютно еднакви. Радха-кунда може да бъде достигната много рядко дори от велики личности, изцяло отдали се на преданото служене, да не говорим за обикновените преданоотдадени, които се занимават, единствено с практиката *ваидхи бхакти*.

Казано е, ако се окъпе в Радха-кунда, един преданоотдаден веднага ще развие чиста любов към Кришна, такава като на *гопите*. Шрила Рупа Госвами препоръчва на този, който не може да живее постоянно на бреговете на Радха-кунда, поне да се окъпе колкото може повече пъти в нея. Това е много важен момент в преданото служене. Шрила Бхактивинода Тхакура пише в тази връзка, че Шри Радха-кунда е най-благоприятното място за тези, които се интересуват от

напредък в преданото си служене по стъпките на приятелките (*шакхите*) и верните прислужнички (*манджарите*) на Шримати Радхарани. Живите същества, които имат силно желание да се върнат у дома си, в трансценденталното царство на Бога, Голока Вриндавана, като постигнат духовното си тяло (*сиддха-деха*), трябва да живеят при Радха-кунда, убежището на верните прислужници на Шри Радха, и под тяхното ръководство постоянно да Й служат. В тази връзка Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура пише, че дори велики мъдреци и велики преданоотдадени като Нарада и Санака нямат възможност да отидат при Радха-кунда, за да се окъпят. А какво да кажем за обикновените преданоотдадени? Ако човек има голямо щастие да се окъпе поне веднъж в Радха-кунда, той може да развие трансценденталната любов към Кришна точно като *гопите*. Най-добре е той да живее на бреговете на Радха-кунда и да се потопи в любовно служене на Бога. Човек трябва редовно да се къпе там, да се откаже от всички материалистически схващания и да приеме подслона на Шри Радха и придружаващите Я *гопи*. Ако прекара така целия си живот, когато напусне тялото си, той ще се върне обратно при Бога, за да служи на Шри Радха по същия начин, който е съзрявал по време на живота си на брега на Радха-кунда. Изводът е, че съвършенството на преданото служене се състои в това да живеем на брега на Радха-кунда и да се къпем там всеки ден. Тази позиция се достига трудно дори от велики мъдреци и преданоотдадени като Нарада. Няма край славата на Шри Радха-кунда. Като служи на Радха-кунда, човек получава възможност да стане помощник на Шримати Радхарани под вечното ръководство на *гопите*.